

Studiegids 23/24

Jaar 2, semester 3

Inhoud

Studiegids 23/24	0
Inhoud	1
Voorwoord	3
1 Uitgangspunten van het studieprogramma	4
1.1 ONDERWIJSEENHEDEN JAAR 2 SEMESTER 3	7
1.2 DE LABS: PEDAGOGIEK EN DIDACTIEK	7
1.3 LANDELIJKE KENNISBASISTOETS	8
1.4 TOETSING	8
1.5 KEUZEPROGRAMMA	9
KEUZE VOOR EEN ACADEMISCHE MODULE IN DE ZIJ-INSTROOM	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.6 HET COMPETENT HANDELEN OP DE WERKPLEK	9
Praktijkervaring opdoen	9
De werkplekassessments.....	9
1.7 PERSOONLIJKE EN PROFESSIONELE ONTWIKKELING	10
UUR 1	10
Studieloopbaanbegeleiding	11
Professionele leergemeenschap (PLG)	11
2. Studieonderdelen Semester 3	13
2.1 Pedagogisch en didactisch Lab	13
Beoordelingscriteria De lab's semester 3	16
2.2 Rekenen-wiskunde	18
Toetsing rekenen-wiskunde.....	19
2.3 Taal	21
Toetsing taal	23
2.4 Aardrijkskunde, geschiedenis, natuur & techniek	24
INHOUD STUDIEONDERDEEL: Aardrijkskunde, Geschiedenis en Natuur & Techniek.....	24
Aardrijkskunde.....	25
Geschiedenis.....	26
BEOORDELINGSFORMULIER ZAAKVAKKENPORTFOLIO	26
Lessen Aardrijkskunde	27
2.5 Bewegingsonderwijs	29
Toetsing bewegingsonderwijs	30
2.6. Kunstzinnige oriëntatie	32
2.6.1 Muziek	32
2.6.2 Drama	34
2.6.3 Beeldende vorming.....	38
2.7 Handschrift	42
Toetsing handschrift	44

Bijlage 1: Landelijke bekwaamheidseisen 47
Nuttige adresgegevens 52

Voorwoord

Beste aanstaande leerkracht,

Welkom in het tweede leerjaar van de zij-instroom.

Als aanstaande leerkracht gebruik je deze studiegids om de noodzakelijke informatie per studieonderdeel terug te vinden. Met deze gids krijg je inzicht in de opbouw van je studie en de kern van elk studieonderdeel. In de lessen en de bijeenkomsten op de opleiding volgt verdere informatie en inspiratie over de vormgeving van elk studieonderdeel.

In deze studiegids word je consequent aanstaande leerkracht genoemd. Zo zien de kinderen jou als je voor de groep staat en zo zien wij jou ook!

Wij wensen je veel opleidingsplezier!

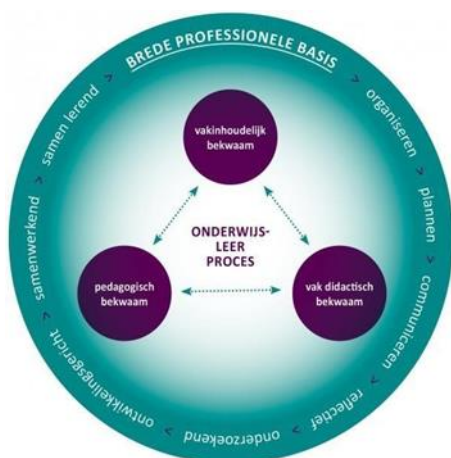
Het docententeam zij-instroom Hogeschool IPABO

NB De opleiding houdt zich te allen tijde het recht voor om bij optreden van onvoorziene omstandigheden wijzigingen in het programma aan te brengen. Er kunnen als gevolg hiervan geen rechten aan deze studiegids worden ontleend.

1 Uitgangspunten van het studieprogramma

In onderstaand overzicht kun je zien hoe we de opleiding hebben ingedeeld. Om de studeerbaarheid te verhogen hebben we elk semester verdeeld in twee periodes. Elke periode duurt 9 à 10 weken. Naast lesweken zijn er toetsweken. De majorfase en de minorfase zijn opgedeeld in twee semesters.

		Periode	Periode
Jaar 1 Majorfase	Semester 1 Opleidingsbekwaam	Periode 1	Periode 2
	Semester 2 Minorbekwaam	Periode 3	Periode 4
Jaar 2 Minorfase	Semester 3 Werkplekbekwaam	Periode 5	Periode 6
	Semester 4 Startbekwaam	Periode 7	Periode 8

Figuur 1: Bekwaamheidsprofiel leerkracht basisonderwijs, bewerkt model, bron: Onderwijscoöperatie, 2012

Voor elk studieonderdeel in deze gids krijg je studiepunten (EC). We werken met onderwijseenheden van minimaal 3 EC. Dat betekent ook dat we zowel in de major- als de minorfase voor een groot deel met een vakoverstijgend programma werken, waarin de verschillende vakken rondom een gezamenlijk thema worden aangeboden.

Het studieprogramma zit zo in elkaar dat je werkt aan de bekwaamheidseisen voor leerkrachten. Een bewame leraar is een leraar die heeft aangetoond dat hij vakinhoudelijk, vakdidactisch en pedagogisch invulling kan geven aan het beroep leraar basisonderwijs. Een bewame leraar is ook deelnemer aan een professionele (onderwijs-) leergemeenschap. Deze vormt hij met zijn collega's.

Binnen Hogeschool IPABO zijn de landelijke bekwaamheidseisen (LBHE) leidend in het curriculum. De codes komen terug in de verschillende beoordelingsformulieren onder het kopje BHE.

De volledige lijst van LBHE vind je in Bijlage 1: Landelijke bekwaamheidseisen. Uit deze lijst blijkt hoe de leerlijn er per bekwaamheidseis uitziet.

Met het studieprogramma kiezen we er ook voor om jou meer eigen regie te geven en ruimte te maken voor jouw eigen interesses en vragen.

CONTEXTEN BEKWAAMHEIDSEISEN

Het leerproces van jou als aanstaande leerkracht basisonderwijs staat steeds centraal in het studieprogramma. Je ziet hieronder hoe dat per fase en per jaar wordt opgebouwd.

Opleidingsbekwaam (eind semester 1, jaar 1)

In de opleidingsfase opleidingsbekwaam voert de aanstaande leerkracht leeractiviteiten uit, waarin hij zich vakinhoudelijk heeft verdiept. Hij houdt daarbij rekening met de gegeven beginsituatie en de verschillen tussen leerlingen.

Deze activiteiten verricht hij in de volgende context op zijn werkplek, waarbij hij wordt gecoacht en begeleid.

De leeractiviteiten op de werkplek zijn afgestemd op de gebruikelijke inrichting van het onderwijs en daarbij wordt de aanstaande leerkracht aangemoedigd een variatie aan werkvormen te oefenen in de praktijk. Op de werkplek zorgen zowel formele als informele contacten met ouders voor professionalisering van zijn nieuwe rol. Een taakverdeling hierin wordt samen met de collega's afgestemd.

Minorbekwaam (eind semester 2, jaar 1)

In de opleidingsfase minorbekwaam is de aanstaande leerkracht in staat om, onder begeleiding van de begeleider en op basis van een groepsplan, onderwijsactiviteiten inhoudelijk, organisatorisch, pedagogisch en vakdidactisch verantwoord uit te voeren. De aanstaande leerkracht kan daarbij in de uitvoering rekening houden met de verschillen in de groep door af te stemmen op de ontwikkelingsbehoeften van zijn groep.

De aanstaande leerkracht kan een sfeer neerzetten tijdens de leeractiviteiten, waarin de leerlingen rekening (leren) houden met elkaar.

De aanstaande leerkracht heeft daarbij zicht op zijn eigen communicatieve gedrag en dat van de leerlingen onderling in zijn groep. De aanstaande leerkracht herkent de basisbehoeften bij leerlingen en houdt hier rekening mee.

Dit verricht de aanstaande leerkracht in de volgende context op zijn werkplek:

- onder gedeelde verantwoordelijkheid van de mentor;
- stimulerend en (bege)leidend
- gedurende een dagdeel
- tijdens leeractiviteiten met een variatie in werkvormen en aandacht voor de verschillende onderwijsbehoeften. Hierbij woont de aanstaande leerkracht ook enkele gesprekken in formele setting met ouders bij.
- de leeractiviteiten zijn afgestemd op de gebruikelijke inrichting van het onderwijs in de stagegroep. Een taakverdeling hierin wordt samen met de mentor afgestemd.

Werkplekbekwaam (eind semester 3, jaar 2)

Op niveau van werkplekbekwaam voert de aanstaande leerkracht leeractiviteiten in de stage uit, waarin de aanstaande leerkracht laat zien dat hij zijn handelen afstemt op de visie van de school en die kan onderbouwen op basis van theorie. De aanstaande leerkracht is in staat om voor een werkdag, volledig zelfstandig en op basis van een groepsplan alle onderwijsactiviteiten inhoudelijk, organisatorisch, pedagogisch en vakdidactisch verantwoord uit te voeren. Daarbij dient rekening gehouden te worden met de verschillende onderwijsbehoeften in de groep, ook met die van kinderen met specifieke onderwijsbehoeften.

Deze activiteiten verricht hij in de volgende context op zijn werkplek:

- wordt begeleid door de duo (of mentor) op stimulerende, leidende en begeleidende wijze
- werkt op basis van een passende vorm van sturing
- binnen de groep is in toenemende mate aandacht voor verschillen en de wijze waarop extra zorg geboden kan worden aan een (kleine) groep leerlingen
- in deze fase heeft de aanstaande leerkracht enige inbreng in formele oudercontacten onder toezicht van zijn begeleider
- als lid van het schoolteam, binnen de visie van de school

Startbekwaam (eind semester 4 , jaar 2)

Op niveau van startbekwaam voert de aanstaande leerkracht gedurende een periode, volledig zelfstandig onderwijs uit. Dit doet hij voor verschillende onderwijsactiviteiten op planmatige en beredeneerde wijze. Het gegeven onderwijs is hierbij inhoudelijk, organisatorisch, pedagogisch en vakdidactisch verantwoord. Dit voert hij uit voor een (leeftijds)groep naar keuze, rekening houdend met de verschillende onderwijsbehoeften in de groep. Over de voortgang van de onderwijsprocessen en de opbrengsten bij kinderen kan hij rapporteren aan en in gesprek gaan met collega's en ouders op basis van een analytisch zicht op de ontwikkeling en het leren van kinderen en het eigen professionele aandeel hierin.

Dit verricht hij in de volgende context op zijn werkplek:

- zelf verantwoordelijk
- de complete weken: gedurende vijf opeenvolgende werkdagen
- stimulerend, leidend en begeleidend
- werkt op basis van een passende vorm van sturing
- leeractiviteiten zijn gericht op de groep als heterogene groep
- de aanstaande leerkracht is in staat om onder supervisie van de mentor zelfstandig oudergesprekken te voeren
- als lid van het schoolteam, binnen de visie van de school.

Tabel 1: Bekwaamheidsniveau per context opleidingsfase

1.1 ONDERWIJSEENHEDEN JAAR 2 SEMESTER 3

Jaar 2 semester 3	Periode 5 Kern: Leer- en ontwikkelingslijnen			Periode 6 Kern: Omgaan met verschillen		
	Programma	Toets	EC's	Programma	Toets	EC's
Labs	Pedagogisch lab	Formatief moment		Pedagogisch lab	Posterpresentatie	3 EC
	Didactisch lab			Didactisch lab		
Vakdidactiek (VD)	Rekenen-wiskunde	Toets	2 EC	Rekenen-wiskunde	Toets in periode 8	
	Taal	Toets in periode 6		Taal	Taalportfolio	2 EC
	Aardrijkskunde Geschiedenis Natuur & Techniek	Zaakvakkenportfoli o	3 EC	Muziek	Opdrachten	3 EC
	ICT	Onderdeel toetsing labs		Drama		
	Bewegingsonderwijs	Toetsopdracht	1 EC	Beeldende vorming		
				Handschrift	Portfolio	1 EC
Levens- beschouwing	Diplomaspecifieke levensbeschouwing	Verslag	3 EC			
Keuze- programma (KP)	Programma naar keuze	Afhankelijk van gekozen programma	3 EC	Programma naar keuze	Afhankelijk van gekozen programma	3 EC
Werkplek (leren)	Praktijkervaringen, UUR1 en PLG			Praktijkervaringen, UUR1 en PLG	Werkplekassessment	6 EC

*Verplicht binnen de verkorte deeltijdopleiding, facultatief voor zij-instroom.

1.2 DE LABS: PEDAGOGIEK EN DIDACTIEK

In het eerste jaar heb je in aanloop naar de labgames aan de hand van theoretische en praktische begrippen gewerkt aan de effectiviteit van je pedagogische en didactische handelen in de klas. Daarbij heb je je vooral gericht op je ontwikkeling als leerkracht en de samenwerking met leerlingen.

Nu in jaar twee gaat deze ontwikkeling verder, en verdiepen we ons in verschillen tussen leerlingen en je mogelijkheid daar in je dagelijks handelen op af te stemmen. Hiervoor is het nodig te differentiëren.

Tijdens de bijeenkomsten pedagogiek en didactiek (waaronder ook ICT) gaan we in op onderlinge verschillen tussen leerlingen. Je algemene leerkrachtvaardigheden die relevant zijn om differentiatie in je groep mogelijk te kunnen maken liggen tijdens de bijeenkomsten onder een vergrootglas. Aan het einde van de periode kun je middels een poster in kaart brengen hoe je gewerkt hebt aan je leerkrachtvaardigheden door handelingsgericht aan het werk te gaan (HGW).

Tijdens de bijeenkomsten is er expliciet aandacht voor algemene leerkrachtvaardigheden om jou een toolbox, basiskennis, inzichten en vaardigheden mee te geven waarmee je leert om praktisch af te stemmen op de onderlinge verschillen van je leerlingen.

Er wordt aandacht besteed aan essentiële literatuur, theoretische begrippen en verschillende pedagogische en didactische modellen die we koppelen aan eigen praktische ervaringen.

Je werkt aan je eigen ontwikkeling, met name aan de rollen 'pedagoog' en 'didacticus', waar het afstemmen op mogelijkheden van leerlingen betreft. Je onderzoekt hoe je leerlingen kan begeleiden om kennis en vaardigheden uit te breiden op zowel cognitief als sociaal-emotioneel gebied. Reflectie op theorie en praktijk is hierbij noodzakelijk.

Gedurende de bijeenkomsten wordt je kennis van theorieën, onderwijsbegrippen en ervaringen verder uitgebreid. Eveneens kan je op inhoudelijk niveau analyses maken van casussen van collega's door ze op theoretisch niveau te bespreken.

De bijeenkomsten zijn bedoeld om actief aan de slag te gaan met eigen leerdoelen én ruimte te creëren voor het ontvangen en geven van (peer)feedback. Hiervoor werken we met beelden uit elkaars praktijk.

Zo wordt er in gezamenlijkheid gewerkt aan jouw persoonlijke ontwikkeling als leerkracht. Dit doe je doelgericht, wat inhoudt dat je je voorbereidt en dat je plant, oefent, reflecteert en bijstelt. Tussentijdse (peer)feedbackmomenten worden ingezet om deze ontwikkeling te monitoren en op gang te houden.

De afronding van dit studieonderdeel bestaat uit een posterpresentatie. In de aanloop hiernaartoe bestudeer je samen met je mede-zij-instromers literatuur, theoretische begrippen en modellen aan de hand waarvan je je poster steeds verder inhoud en vormgeeft.

Tracks

In samenwerking met de VU en de UvA worden in semester 2 (eerste jaar) en semester 3 (tweede jaar) twee pedagogische modules op academisch niveau aangeboden: één met onderwijskundige verdieping en één met de nadruk op inclusief onderwijs. Je kunt kiezen voor één van deze twee routes en 'wisselt' daar het basisprogramma pedagogiek in semester 2 en/ of semester 3 voor in.

Na een voorlichting hierover kies je in semester 2 en/of semester 3 voor het reguliere aanbod basisprogramma pedagogiek van de IPABO of voor een module op academisch niveau.

Voor alle duidelijkheid: de keuze voor één van de twee verdiepende tracks modules óf het reguliere programma is dus facultatief.

Deze tracks worden in beginsel aangeboden op woensdagen tussen 16.00 en 19.00 uur.

1.3 LANDELIJKE KENNISBASISTOETS

Sinds 2014 moet iedere student van een pabo voldoen aan de kennisbasis van de Nederlandse taal en rekenen-wiskunde. Deze toetsen zijn voorwaardelijk om de opleiding succesvol af te ronden. In de contacturen van taal en rekenen-wiskunde zal hiervoor speciaal aandacht zijn. Informatie en proeftoetsen zijn te vinden op www.10voordeleraar.nl.

Voor een overzicht van de kansen voor deelname aan de landelijke kennistoetsen rekenen-wiskunde en Nederlands zie 'Overzicht kennistoetsen – inleverdata en beoordelingstermijnen op het IPABO-intranet.

Let op: het exacte toetsrooster met datum en tijdstip wordt uiterlijk drie weken voorafgaande aan de toetsperiode door de roostermaker gepubliceerd.

1.4 TOETSING

Na het lesaanbod van een vak volgt een toets, bijvoorbeeld een kennistoets, een presentatie of een vakdossier. Het kan ook zijn dat de docent een vaardigheid wil toetsen.

Op het intranet van Hogeschool IPABO is het toetsoverzicht van de opleiding te vinden. Toetsen die worden ingeleverd tellen alleen mee wanneer zij ingeleverd zijn via GradeWork. De docent voert de beoordeling ook in via GradeWork. De studentenadministratie verwerkt de resultaten vervolgens in Osiris, het digitale studievoelgsysteem waarin de studievoortgang wordt geadministreerd.

Na het behalen van een voldoende voor de toets ontvang je de studiepunten voor het desbetreffende vak.

Taalbeleid

Bij schriftelijk in te leveren werk is taalbeleid altijd een voorwaardelijk criterium. In de handleiding 'Taalbeleid Hogeschool IPABO' vind je informatie over de eisen waaraan je werk moet voldoen.

1.5 KEUZEPROGRAMMA

Gedurende het zij-instroomtraject is het mogelijk om keuzeprogramma's te volgen samen met deeltijdstudenten van de verkorte opleiding. Dit is **geen** verplicht onderdeel van het zij-instroomtraject. Meer informatie over de keuzeprogramma's vind je in de studiegids Keuzeprogramma's, te raadplegen via het intranet. Mocht je interesse hebben in het volgen van een keuzeprogramma, neem dan contact op met je studieloopbaanbegeleider. Een keuzeprogramma volg je met studenten van de verkorte opleiding uit verschillende jaargroepen. De colleges van de keuzeprogramma's vinden plaats op de IPABO-locatie in Amsterdam.

1.6 HET COMPETENT HANDELEN OP DE WERKPLEK

Praktijkervaring opdoen

Het werkplekleren vormt een essentieel onderdeel van je opleiding. Op de werkplek bereid je je voor op het beroep leerkracht basisonderwijs. Je ervaart wat het vak leraar basisonderwijs betekent en wat erbij komt kijken. Door daadwerkelijk kinderen te begeleiden en activiteiten te verzorgen ervaar je hoe complex het beroep van leraar basisonderwijs is. Van jou wordt een professionele houding in de omgang met leerlingen, collega's en ouders verwacht. Jij bent de spil van je ontwikkeling en je bent ook verantwoordelijk voor je eigen leerproces. Samen met duo, schoolopleiders en instituutopleiders begeleiden we jou in je ontwikkeling tot startbekwame leerkracht.

Doelen van het werkplekleren

- Je kennis te laten maken met alle facetten van het beroep leerkracht basisonderwijs.
- Je te laten participeren en werkervaring op laten te doen in het werkveld.
- Je een beeld te geven van de structuur en het functioneren van de school als organisatie.
- Je de geleerde theoretische kennis toe te passen in praktijksituaties.
- Je de bekwaamheden eigen te maken.
- Je onderzoekende houding te stimuleren.
- Je vanuit de praktijk nieuwsgierig te maken naar het leren van kinderen.

De werkplekassessments

Het werkplekleren wordt na elk jaar getoetst middels een werkplekassessment.

Aan het eind van het eerste studiejaar (de minorfase) zal een instituutopleider (opleidingsassessor = docent van Hogeschool IPABO) een door jou gegeven les observeren. In een reflectiegesprek blik jij terug op de gegeven les. Daarna maakt de beoordelaar jouw beoordeling bekend.

Aan het eind van het tweede leerjaar (de majorfase) word je door twee beoordelaars beoordeeld: een werkveldassessor (schoolopleider) en een opleidingsassessor (instituutopleider) van de IPABO.

Meer informatie kun je teruglezen in het document werkplekleren zij-instroom dat op intranet te vinden is bij INFO en DOCU -> Werkplekleren en op <https://www.ipabo.nl/werkveld/werkplekleren/>.

1.7 PERSOONLIJKE EN PROFESSIONELE ONTWIKKELING

Het competent handelen op de werkplek maakt een belangrijk onderdeel uit van je opleidingstraject en van je ontwikkeling tot leerkracht. Tijdens het traject word je hierin binnen de opleiding begeleid bij UUR 1, SLB en PLG. In de praktijk word je begeleid door je duo/ mentor (praktisch begeleider) en coach. Om je voortgang te monitoren gedurende het traject vinden er twee werkplekassessments plaats. Meer informatie over werkplekleren vind je in het document werkplekleren zij-instroom en op <https://www.ipabo.nl/werkveld/werkplekleren/>.

UUR 1

Een van de onderdelen van het werkplekleren is UUR 1. Dit is een aanbod waarmee elke collegedag start. Tijdens UUR 1 bieden we de gelegenheid aan te sluiten bij een onderdeel dat aansluit bij je eigen leer- en ontwikkelbehoefte. Grofweg valt deze in te delen in twee gebieden binnen het werkplekleren.

1. Het voorbereiden van je lessen. Er is een docent aanwezig die jou ondersteunt bij het voorbereiden van je lessen. Je kunt alles vragen over hoe je een lesbeschrijvingsformulier (LBF) of activiteitenbeschrijvingsformulier (ABF) invult, hoe je je lesdoelen formuleert en over je professionele manier van noteren. Dit zou de werkdruk thuis moeten verlichten.
2. Aanbod wat dat aansluit op jouw leervragen.

De meest urgente leervragen kun je kenbaar maken aan de docenten. Zij maken op basis van de vragen lesaanbod voor de week erna.

Je hebt in het eerste uur dus een keuzemogelijkheid. UUR 1 is een verplicht bij te wonen studieonderdeel dat meeweegt in de eindbeoordeling van het werkplekleren.

Studieloopbaanbegeleiding

De aanstaande leerkrachten en de studieloopbaanbegeleider vormen samen een klas. In deze klas krijgt het studieverloop van zowel de groep als van de individuele aanstaande leerkracht de aandacht.

De studieloopbaanbegeleiding (SLB) heeft tot doel om:

- de studievoortgang van de aanstaande leerkrachten te volgen en programma-gerelateerde blokkades weg te nemen.
- opleidingsprocessen (voor) te bespreken en te evalueren.
- een sociaal netwerk te creëren.
- de ontwikkeling te stimuleren van de brede professionele basis van aanstaande leerkrachten en
- aandacht te besteden aan de persoonsvorming en socialisatie van aanstaande leerkrachten.

Tijdens SLB-bijeenkomsten staan de onderwijsbehoeften centraal. De aanstaande leerkrachten zijn verantwoordelijk voor hun eigen leerproces(sen) en stellen zich actief, collegiaal en constructief op. De studieloopbaanbegeleider begeleidt het leerproces op adaptieve wijze: hij sluit aan bij de opleidingsfase, de dynamiek in de groep en de behoeftes van individuele aanstaande leerkrachten of van de hele groep. De studieloopbaanbegeleider kan een sturende rol op zich nemen, maar hij streeft naar een meer begeleidende en coachende rol.

Ten aanzien van de brede professionele basis wordt tijdens de eerstejaars SLB-bijeenkomsten aandacht besteed aan:

1. leer- en ontwikkelingsdoelen formuleren
2. reflectief leren
3. een nieuwsgierige en onderzoekende houding aannemen (vragen formuleren en daar antwoorden op formuleren vanuit verschillende perspectieven)
4. professionaliseren in samenwerking en communicatie

Professionele leergemeenschap (PLG)

Op de IPABO werk je regelmatig samen in professionele leergemeenschappen (PLG). Het is een vorm van sociaal leren waarbij je in kleine groepen gezamenlijke leeractiviteiten onderneemt.

Deze PLG-momenten, als aanvulling op het inhoudelijk lesaanbod, worden benut om te werken aan opdrachten uit de studiegids ten behoeve van de eigen ontwikkeling als professional.

Zorgen voor maximale leeropbrengst binnen de PLG is de gedeelde verantwoordelijkheid van álle deelnemers en vraagt van iedereen een actieve houding.

De begeleide PLG

De begeleiding van de professionele ontwikkeling van een aankomend leerkracht/ zij-instromer vraagt om een goede afstemming tussen de betrokkenen op de opleiding en de werkplek, in nauw overleg met de zij-instromer zelf. Dat kan goed in een professionele leefgemeenschap (PLG).

In de PLG leren de aankomende leerkrachten *doelbewust* op basis van hun leervragen in door henzelf gevoede feedbackloops (Hoogendoorn, HKU 2017, A. Ericsons 2017). Het accent ligt op het formuleren van leervragen en om daar leerconsequenties aan verbinden (leervragen analyseren, acties organiseren, feedback organiseren). De ontwikkeling van de aankomende leerkrachten staat daarbij centraal. Hierin staat een duo bestaande uit een instituutopleider en een schoolopleider (de tandem) naast de groep om vorm en inhoud te geven aan de PLG-bijeenkomsten. De begeleidende tandem is de gids die ervoor zorgt dat de cursisten de ruimte krijgen voor eigen ontdekkingen en *learning on the job*.

Deelname aan de begeleide professionele leergemeenschap als studieonderdeel wordt meegewogen in de eindbeoordeling van het werkplekleren.

De belangrijkste opbrengsten zijn:

- Leren van en met elkaar (sociaal leren/ netwerklernen) en daarmee het vergroten van kennis
- Leren reflecteren en leren zinvolle leervragen te stellen aan jezelf en elkaar
- Het verbeteren van het (beredeneerd) handelen op de werkplek
- Regie krijgen over het eigen leer- en ontwikkelproces
- Het koppelen van praktijk aan theorie en andersom

2. Studieonderdelen Semester 3

2.1 Pedagogisch en didactisch Lab

Naam en code Osiris	Studiejaar	Onderwijs- periode	Programma- gebied	Studielast in credits	Werkvormen
Periode 5: Leer- en ontwikkelingslijnen Periode 6: Omgaan met verschillen ZVK2-LAB2.1 23ZVK-LAB-2.1	2023-2024	5 en 6	Pedagogisch en didactisch Lab	3 EC	Werkcollege

INHOUD STUDIEONDERDEEL: PEDAGOGISCH EN DIDACTISCH LAB

In het functioneren van een leraar spelen twee dimensies van identiteit een rol:

Een persoonlijke dimensie (persoonlijke identiteit) en een professionele dimensie (beroepsidentiteit).

Het samenspel tussen deze twee zorgt ervoor dat iedere leraar op eigen wijze vormgeeft aan het leraarschap.

In de rol van leraar klinken niet alleen iemands onderwijsidealen door, maar ook iemands idealen met betrekking tot mens en samenleving. Door systematisch na te denken over je beroepsidentiteit en door erover van gedachten te wisselen met je groepsgenoten, begeleiders en docenten, word je je bewust van de invloed van jouw opvattingen, ideeën en kwaliteiten op je beroepsuitoefening.

Je moet in staat zijn te reflecteren op wat je doet in je beroepsuitoefening, en in staat zijn verbanden te leggen tussen beide.

Om zorg te dragen dat je aanbod afgestemd is op de pedagogische en didactische onderwijsbehoeften en de basisbehoeften van je leerlingen gaan we op een systematische manier te werk. Hierbij is het noodzakelijk om te differentiëren. De zeven uitgangspunten van handelingsgericht werken (HGW) kunnen hierbij ondersteunend zijn. HGW beoogt namelijk de kwaliteit van het onderwijs en de begeleiding van alle leerlingen te verbeteren. Aan de hand van kindkenmerken en groepskenmerken wordt gekeken welke onderwijsbehoeften er in je groep zijn. Je onderwijs pas je daarop aan.

Hierbij staan we stil bij onder andere de volgende vragen

- Hoe komt het dat een bepaalde leerling zich zo gedraagt?
- Waarom handel je als leerkracht zoals je dat nu doet?
- Hoe zorg ik ervoor dat de leerling(en) doen wat ik van ze verlang?
- Waarom leer je (het) kind(eren) dit?

Het leerproces doorloop je in een groep, maar je maakt je eigen product: een poster waaruit blijkt dat je de stappen van HGW kan volgen in je groep.

Je gaat aan de slag met een eigen vraagstuk om een effectief leerklimaat te behouden/ creëren.

De groepsleden van de plg fungeren als 'critical friend'. Je ontvangt van hen feedback en je geeft hen feedback.

Doelgericht aan de slag met de leer- en ontwikkeldoelen vanuit het WPA BT2

Om de eigen ontwikkeling te monitoren, organiseer je halverwege het semester een proef-WPA dat wordt afgenomen door je werkgever.

Hierin speelt feedback uit je werkomgeving een belangrijke rol.

Verzamel:

1. Jouw collega kijkt gericht naar één of twee delen van het WPA-formulier. Hierin komen jouw leer- en ontwikkeldoelen terug. Op deze punten vraag je feedback

Kijk naar je beoordeling van WPA BT2.

- Aan welke criteria moet je nog werken?
  - Wat zijn je actuele leerdoelen?
2. Film een relevant moment (circa 3 minuten) waarin je een gerichte hulpvraag centraal stelt. Je vraagt daar vervolgens feedback op van minimaal twee medecursisten.
- Waarop zou je graag gecoacht willen worden?

Wel zijn er enkele aandachtspunten i.v.m. de AVG. Leerlingen mogen niet zomaar gefilmd worden. Zorg ervoor dat je daar duidelijkheid over krijgt op je leer-/werkplek.

3. Stem van het kind.

Vraag feedback van je leerlingen. Wees creatief, houd rekening met kinderen die sociaal wenselijke antwoorden geven en kijk goed wat passend is voor de leeftijd waar je mee werkt.

Je beschrijft je groei ten aanzien van de leer- en ontwikkeldoelen van WPA BT2 en je gaat in op de punten van het volgende WPA/ WPA Afstuderen waaraan je nog moet werken. Dit onderdeel wordt verder toegelicht tijdens de bijeenkomsten.

Verantwoording studielast	3 EC
Contacturen	20 uur
Zelfstudie	60 uur
Toetsing	4 uur

Vak	Literatuur	Facultatief	Verplicht
Labs	De docent geeft tijdens de colleges de te bestuderen literatuur op. Hand-outs en artikelen via docenten en media <i>Gemotiveerd leren en lesgeven</i> – A. Ros, J. Castelijns 2e druk 2020, uitgeverij Coutinho <i>Regie in de klas</i> T. Bennet 1e druk 2022, Phronese uitgeverij		X
	<i>Expliciete directe instructie</i> , J. Hollingsworth, S. Ibarra 13e druk 2020, Pica uitgever <i>Actief en samenwerkend leren</i> , M. Ast van, E. A., 1e druk, 2022, Noordhoff <i>Kiezen voor het jonge kind</i> . H. Brouwers, 2e druk, 2019, Coutinho <u>Aanbevolen literatuur:</u> <i>Lessen in orde op de basisschool</i> , P. Teitler, A. Brussel van, 2e druk 2020, Coutinho		X
		X	X

ICT	Abonnement op nieuwsbrief/nieuwsbrieven ICT en digitale geletterdheid naar keuze. Hand-outs en artikelen via docent ICT en media ictindeles.nl		X
-----	--	--	---

Toetsvorm
<p>Je leert aan de hand van uitgereikte tools, modellen, theorieën en tijdens gesprekken met medecursisten de regie te nemen in je eigen ontwikkeling. Eveneens ontwikkel je een kritische blik op je huidige didactische handelen en probeer je het met gerichte interventies congruent aan je onderwijsvisie te maken.</p> <p>Tijdens een posterpresentatie laat je zien hoe je differentieert in de groep aan de hand van de zeven uitgangspunten van HGW. Met medecursisten bespreek je op professioneel niveau elkaars handelen en voorzie je elkaar van zinvolle onderwijskundig onderbouwde feedback.</p> <p>In de aanloop naar de afronding van de labs bestudeer je samen met je mede zij-instromers literatuur, theoretische begrippen en modellen. Met al deze kennis, inclusief je eigen ervaringen, creëer je een poster waarop je inzichtelijk maakt hoe en waartoe je handelt in de groep. Hierbij wordt duidelijk op welke manier je aandacht hebt voor de groep in zijn totaliteit. Het is als het ware een soort groepsplan.</p> <p>Toetsvorm: <i>Posterpresentatie</i>.</p>

BHE*	Leerdoelen
VI 3.2	De aanstaande leerkracht overziet de opbouw van het curriculum en de doorlopende leerlijnen en kan de leerstof in samenhang samenstellen, kiezen of bewerken op zo'n wijze dat de leerlingen die kunnen leren en kunnen begrijpen wat de relevantie van de leerstof is voor het dagelijks leven.
VI 3.1	De aanstaande leerkracht staat boven de leerstof van de leeractiviteiten, gericht op het behalen van de kerndoelen en de referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen van het primair onderwijs, en kent de theoretische achtergronden daarvan.
VD 4.3	De aanstaande leerkracht vertaalt de vakinhoud zodanig dat een duidelijk relatie aanwezig is tussen de leerdoelen, het niveau en de kenmerken van de individuele leerling en de inzet van verschillende methodieken en middelen. (<i>HGW 7 stappen, TJT</i>)
VD 4.4	De aanstaande leerkracht kan zijn onderwijspraktijk baseren op kennis van verschillende leer- en onderwijstheorieën, vakdidactiek, (digitale) leermiddelen en evalueren en beoordelen van onderwijs. (<i>leermiddelen, Gip, sociogram, roos v l, leswissels entree en exits, differentiëren, HGW, uitgestelde aandacht</i>)
VD 3.5	De aanstaande leerkracht kan onderwijs voorbereiden, uitvoeren, en evalueren op basis van voortgangsinformatie en kan zijn didactische aanpak analyseren en bijstellen. (<i>HGW, TJT, doelgericht leren</i>)
PB 4.7	De aanstaande leerkracht kan zijn pedagogische handelen verantwoorden op basis van pedagogische theorieën, ontwikkelingstheorieën en de gedragswetenschappelijke theorieën.

PB 4.8	De aanstaande leerkracht kan zijn pedagogische handelen afstemmen op de individuele leerlingen en de groep en kan dit handelen afstemmen op en verantwoorden naar de leerlingen, ouders en anderen die vanuit hun professionele verantwoordelijkheid bij de leerlingen betrokken zijn.
BPB 3.9	De aanstaande leerkracht toont verantwoordelijkheid voor zijn eigen ontwikkeling door te werken aan eigen leer- en ontwikkelingsdoelen, gebaseerd op de eigen ontwikkelbehoefte en maakt hierbij gebruik van reflectief leren (mentor, coach, medecursisten, opleidingsdocenten).
BPB 4.11	De aanstaande leerkracht levert een actieve bijdrage aan de schoolontwikkeling op zowel groeps- als schoolniveau en toont verantwoordelijkheid in communicatie en samenwerking met zowel intern als extern betrokkenen van de werkplek.

*De BHE-codes verwijzen naar de bekwaamheidseisen in bijlage II.

Beoordelingscriteria De Labs semester 3

BHE	Beoordelingscriteria	Punten
Voorwaardelijk criterium	De aanstaande leerkracht heeft minimaal twee keer feedback gegeven en ontvangen en heeft dat verwerkt in een werkplekdossier.	Voldaan/ niet voldaan
Voorwaardelijk criterium	De aanstaande leerkracht heeft minimaal één keer beelden ingebracht binnen de intervisie tijdens de bijeenkomsten.	voldaan/ niet voldaan
Voorwaardelijk criterium	Alle schriftelijke onderdelen voldoen aan de eisen zoals geformuleerd in het taalbeleid van Hogeschool IPABO.	Voldaan/ niet voldaan
Voorwaardelijk criterium	Poster: op de poster staat naam, datum toetsafname, IPABO groep. Op de poster staat de door jou toegepaste HGW-cyclus, je teacher journey en 4 voor jou belangrijke (HBO-waardige) theoretische bronnen.	Voldaan/ niet voldaan
VI 3.2	De aanstaande leerkracht formuleert onderwijsbehoeften voor de groep, subgroep en/ of leerling en toont aan dat hij of zij dat afstemt op de onderwijsbehoeften en de belevingswereld van zijn leerling(en) in zijn groep. <i>(wpa, doelgericht leren, trainingsprogramma)</i>	0
		1
		2

VI 3.1	De aanstaande leerkracht staat boven de leerstof van de leeractiviteiten, gericht op het behalen van de kerndoelen en de referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen van het primaire onderwijs, en kent de theoretische achtergronden daarvan. <i>(leerlijnen, kerndoelen, effectief onderwijs)</i>	0
		1
		2
VD 4.3	De aanstaande leerkracht licht toe waarom en hoe de ingezette pedagogische en didactische ondersteuning is vormgegeven in de praktijk en welk effect dit heeft gehad op de leerling(en) en de groep als geheel. <i>(HGW 7 stappen, TJT)</i>	0
		1
		2
VD 4.4	De aanstaande leerkracht laat zien dat hij een reflectieve houding heeft door blijk te geven van het evalueren van onderwijs en beoordeelt op basis van verschillende leer-en onderwijstheorieën, vakdidactiek, en (digitale) leermiddelen. <i>(leermiddelen, Gip, sociogram, roos v l, leswissels entree en exits, differentiëren, HGW, uitgestelde aandacht)</i>	0
		1
		2
VD 3.5	De aanstaande leerkracht maakt concreet hoe zijn of haar werkwijze is gebaseerd op de zeven uitgangspunten van handelingsgericht werken. <i>(HGW, TJT, doelgericht leren)</i>	0
		1
		2
PB 4.8	De aanstaande leerkracht kan zijn pedagogische handelen afstemmen op de individuele leerlingen en de groep en kan dit handelen afstemmen op en verantwoorden naar de leerlingen, ouders en anderen die vanuit hun professionele verantwoordelijkheid bij de leerlingen betrokken zijn.	0
		1
		2
BPB 3.9	De aanstaande leerkracht toont verantwoordelijkheid voor zijn eigen ontwikkeling door te werken aan eigen leer- en ontwikkelingsdoelen, gebaseerd op de eigen ontwikkelbehoefte en maakt hierbij gebruik van reflectief leren (mentor, coach, medecursisten, opleidingsdocenten) <i>(wpa, doelgericht leren, tjt, lenzen)</i>	1
		2
BPB 4.11	De aanstaande leerkracht levert een actieve bijdrage aan de schoolontwikkeling op zowel groeps- als schoolniveau en toont verantwoordelijkheid in communicatie en samenwerking met zowel intern als extern betrokkenen van de werkplek. <i>(transactionele benadering)</i>	0
		1
		2

2.2 Rekenen-wiskunde

Naam en code Osiris	Studiejaar	Onderwijs- periode	Programma- gebied	Studielast in credits	Werkvormen
Rekenen - wiskunde ZIJMIN1-REK 21BREKG34	2023-2024	5	Vakdidactiek	2 EC	hoorcollege, werkcollege

INHOUD STUDIEONDERDEEL: REKENEN - WISKUNDE

Het rekenonderwijs in groep 3, 4 en 5 vormt de basis van het rekenen met hele getallen. Om deze basis goed te kunnen aanbieden leer je de belangrijkste kenmerken van de didactiek van het optellen en aftrekken tot 20, tot 100, tot 1000 en van het vermenigvuldigen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen het leerproces van begripsvorming en het leerproces van feitenkennis. In dat laatste leerproces staan de termen strategie, automatiseren en memoriseren centraal. Natuurlijk worden in deze groepen ook de overige domeinen onderwezen. Je krijgt handvatten voor de praktijk om het domein meten en meetkunde aan te bieden.

De niveauverschillen in de werkplekklas vormen aanleiding om samen na te denken over vormen van differentiatie, meetinstrumenten waarmee verschillen in kaart worden gebracht en instructiebehoefte. Hiertoe is het handelingsplan een instrument voor de leraar dat aandacht behoeft. Didactische modellen als het handelingsmodel en het drieslagmodel vormen de basis van de didactische kennis van de leraar.

Op de werkplek verzamel je materiaal om een goed handelingsplan op te stellen volgens het aangeleverde format. Je hoeft dit plan niet uit te voeren. Om zoveel mogelijk ervaring op te doen met lesgeven aan leerlingen in groep 3 en 4 (en 5) voer je activiteiten uit en geef je lessen binnen de domeinen die in deze groepen aan de orde komen.

Inhoudelijk werken we aan de volgende leerdoelen:

De zij-instromer:

- Kent de didactiek van het rekenen tot 20, tot 100 en tot 1000 en kan deze toepassen in de praktijk
- Kent de didactiek van de tafels en kan deze toepassen in de praktijk
- Stelt met kennis van instrumenten en vormen van differentiatie in de rekenles een handelingsplan op
- Kan zijn handelen in de klas verantwoorden vanuit het handelingsmodel
- Brengt zijn professionele gecijferdheid op het niveau van de kennisbasis

Bekwaamheidseisen studieonderdeel	
Vakinhoudelijk bekwaam (1.1)	De aanstaande leerkracht staat boven de leerstof van de leeractiviteiten, is gericht op het behalen van de kerndoelen van het primair onderwijs en kent de theoretische achtergronden daarvan.
Vakinhoudelijk bekwaam (1.2)	De aanstaande leerkracht kan de leerstof samenstellen, kiezen of bewerken op zo'n wijze dat de leerlingen die kunnen leren en kunnen begrijpen wat de relevantie van de leerstof is voor het dagelijks leven.
Vakdidactisch bekwaam (1.5)	De aanstaande leerkracht kan leeractiviteiten voorbereiden, uitvoeren en evalueren.

Vak	Literatuur	Facultatief	Verplicht
Rekenen - wiskunde	<p>Oonk, W., Keijzer, R., Lit, S., Barth, F., Engelsen, M. den, Lek, A., & Waveren-Hogervorst, C. van (2019). <i>Rekenen-wiskunde in de praktijk. Kerninzichten</i> (3e druk). Noordhoff Uitgevers. [Hoofdstuk 3 en 12].</p> <p>Oonk, W., Keijzer, R., Lit, S., Barth, F., Engelsen, M. den, Markusse, A., & Vet, L. de (2014). <i>Rekenen-wiskunde in de praktijk. Bovenbouw</i>. Noordhoff Uitgevers. [Hoofdstuk 10 tot en met 17].</p>		x
	<p>Oonk, W., Keijzer, R., Lit, S., Barth, F., Engelsen, M. den, Lek, A., & Waveren-Hogervorst, C. van (2019). <i>Rekenen-wiskunde in de praktijk, verschillen in de klas</i>. Noordhoff Uitgevers.</p> <p>Artikelen uit <i>Volgens Bartjens</i></p>	x	

Verantwoording studielast	
Contacturen per werkvorm	8 uur
Zelfstudie	40 uur
Toetsing	8 uur

Toetsing rekenen-wiskunde

BHE	Leerdoelen
VD 1.5	De aanstaande leerkracht heeft kennis van de didactiek van rekenen tot 20.
VD 1.5	De aanstaande leerkracht heeft kennis van de didactiek van rekenen tot 100.
VD 1.5	De aanstaande leerkracht heeft kennis van de didactiek van meten.
VD 1.5	De aanstaande leerkracht heeft kennis van de didactiek van meetkunde.
VI 1.1	De aanstaande leerkracht heeft kennis van het kennisbasisdomein getalsystemen.
VI 1.1	De aanstaande leerkracht heeft kennis van het kennisbasisdomein deelbaarheid.
VI 1.1	De aanstaande leerkracht heeft kennis van het kennisbasisdomein rekeneigenschappen.

Uitwerking toetsvormen

Deze digitale kennistoets bestaat uit 43 multiplechoicevragen.

Afnamecondities en toegestane hulpmiddelen bij toetsen

De toets wordt afgenomen op Hogeschool IPABO. Er zijn geen hulpmiddelen toegestaan.

Innamecondities toets

De digitale kennistoets wordt afgenomen met het programma Quayn. Na afloop van de toetsafname verschijnt het percentage goed beantwoorde vragen in beeld. Dit percentage dient als indicator voor het uiteindelijke resultaat.

2.3 Taal

Naam en code Osiris	Studiejaar	Onderwijsperiode	Programma-gebied	Studielast in credits	Werkvormen
Taal ZIJMIN1-NED 23ZVK-TAAL2.1	2023-2024	5 en 6	Vakdidactiek	2 EC (eind periode 6)	Hoor- en werkcolleges

INHOUD STUDIEONDERDEEL: TAAL

Tijdens de opleiding stel je voor het vak taal een portfolio samen. In dit portfolio verzamel je de lesbeschrijvingsformulieren van de taallessen die je tijdens de opleiding geeft. Per semester lees je ook minimaal drie kinderboeken. In het portfolio neem je een korte beschrijving op van de boeken en vertel je hoe ze ingezet kunnen worden in de klas. Het portfolio wordt elk semester beoordeeld en voorzien van feedback.

In het tweede jaar van het zij-instroomtraject ligt de focus op differentiatie en handelingsgericht werken in het taalonderwijs.

In semester 1 staat het aanvankelijk en voortgezet technisch lezen in groep 3 en 4 centraal. Je krijgt inzicht in het proces van (leren) lezen. Tevens krijg je handvatten voor het monitoren van dit proces in de praktijk (d.m.v. toetsing en observaties) en te begeleiden (handelingsrepertoire). De niveauverschillen in de klas vormen aanleiding om na te denken over de verschillende onderwijsbehoeften van de kinderen en de wijze waarop je daaraan tegemoet kunt komen. Je maakt kennis met uiteenlopende traditionele en vernieuwende aanpakken en met didactische modellen voor leesstrategieën.

Eind semester 3 lever je het taalportfolio in waarin onderstaande twee opdrachten verwerkt zijn. Naast opdrachten neem je beschrijven op van drie jeugdboeken op die geschikt zijn voor kinderen van de beginnende lezers in de middenbouw.

OPDRACHT 1:

AANVANKELIJK EN VOORTGEZET TECHNISCH LEZEN OP JOUW SCHOOL

Op je werkplek verzamel je gegevens over de beginsituatie van je klas. Daarnaast bestudeer je de landelijke leerlijnen. Op basis hiervan stel je minimaal twee goed doordachte beschrijvingen op van een technische leesles. Het gaat om lessen die recht doen aan de verschillende onderwijsbehoeften van de leerlingen.

Wanneer je zelf niet in groep 3 staat en dus niet direct te maken hebt met het proces van het aanvankelijk lezen, dien je minimaal één les aanvankelijk lezen te observeren bij een collega. Je maakt hiervan een verslag. Daarnaast geef je een goed doordachte les technisch lezen of beginnende geletterdheid in je eigen groep. Het LBF neem je op in je taalportfolio.

OPDRACHT 2:

ZORGSTRUCTUUR LEZEN OP JOUW SCHOOL

Je neemt interviews af met aangewezen personen die (mede) verantwoordelijk zijn voor de zorg/ extra begeleiding rondom leesonderwijs op jouw werkplek. Denk aan: groepsleerkracht/ intern begeleider/ remedial teacher/ taalspecialist/ taalcoördinator/logopedist etc. Op deze manier krijg je zicht op de zorgstructuur omtrent lezen.

Bekwaamheidseisen studieonderdeel

Vakinhoudelijk bekwaam (1.1)	De aanstaande leerkracht beheerst van alle leergebieden de leerstof van de aangeboden leeractiviteiten.
Vakinhoudelijk bekwaam (1.2)	De aanstaande leerkracht kan de leerstof samenstellen, kiezen of bewerken op zo'n wijze dat de leerlingen die kunnen leren en kunnen begrijpen wat de relevantie van de leerstof is voor het dagelijks leven.
Vakdidactisch bekwaam (1.3)	De aanstaande leerkracht stelt leerdoelen bij de vakinhoud en kan deze afstemmen op het niveau en de kenmerken van de doelgroep.
Vakdidactisch bekwaam (1.4)	De aanstaande leerkracht herkent verschillende leer- en onderwijstheorieën, vakdidactische werkvormen en (digitale) leermiddelen.
Vakdidactisch bekwaam (1.5)	De aanstaande leerkracht kan leeractiviteiten voorbereiden, uitvoeren en evalueren.

Vak	Literatuur	Facultatief	Verplicht
Taal	Huizenga, H. & Smeets, J. (2022). <i>Taal & didactiek – Aanvankelijk en technisch lezen</i> . Noordhoff Uitgevers.		X
	Huizenga, H. & Robbe, R. (2020). <i>Basiskennis taalonderwijs</i> . Noordhoff Uitgevers.	x	Xx
	Van Koeven, E., & Smits, A. (2022). <i>Rijke taal: Taaldidactiek voor het basisonderwijs</i> . Boom. Hfst 2, 5.3, 5.4, 5.5, 8		
	Van Druenen, M., Gijssels, M., Scheltinga, F., & Verhoeven, L. (2012). <i>Leesproblemen en dyslexie in het basisonderwijs. Handreiking voor aankomende leerkrachten</i> . Gratis te downloaden van: https://expertisecentrumnederlands.nl/protocollen-leesproblemen-en-dyslexie-voor-het-basisonderwijs		

Verantwoording studielast	
Contacturen per werkvorm	8 uur
Zelfstudie	40 uur
Toetsing	8 uur

Toetsing taal

Voorwaardelijke criteria	
	<ul style="list-style-type: none"> • Het verslag voldoet aan de eisen zoals geformuleerd in het taalbeleid van Hogeschool IPABO. • De aanstaande leerkracht heeft als bewijslast bij opdracht 1, twee keer een IPABO lesbeschrijvingsformulier/observatie voor het vak technisch lezen ingeleverd. Deze zijn volledig ingevuld en van voldoende kwaliteit. • De aanstaande leerkracht heeft minimaal twee interviews met betrokkenen bij de zorg voor leerlingen met extra begeleiding bij het leesonderwijs opgesteld en uitgevoerd. • De aanstaande leerkracht heeft een leesdossier gemaakt van in totaal drie jeugdboeken die geschikt zijn voor leerlingen van groep 3.
BHE	Leerdoelen
VD 1.5	De les, oriëntatiefase, introductie: De aanstaande leerkracht start de les met een motiverende inleiding.
VD 1.5	Informereren/instrueren: De aanstaande leerkracht geeft een kwalitatieve (en vakdidactische) instructie waarin voldoende aandacht wordt besteed aan taal(leer)strategieën van kinderen.
VD 1.5	De les, afsluitingsfase: De aanstaande leerkracht beschrijft hoe de les wordt afgesloten.
BPB 1.9	Evaluatie door de aanstaand leerkracht: De aanstaande leerkracht onderbouwt de didactische keuzes a.d.h.v. kennis uit de colleges. De aanstaande leerkracht blikt kritisch terug op zijn/haar didactisch handelen ten aanzien van het taalleesonderwijs.

2.4 Aardrijkskunde, geschiedenis, natuur & techniek

Naam en code Osiris	Studiejaar	Onderwijsperiode	Programma-gebied	Studielast in credits	Werkvormen
Aardrijkskunde, geschiedenis, natuur & techniek ZVK2-ZAAK2.1 23ZVK-ZK2.1	2023-2024	5	Vakdidactiek	3 EC	Werkcollege

INHOUD STUDIEONDERDEEL: Aardrijkskunde, geschiedenis en natuur & techniek

In het eerste studiejaar heb je geleerd wat de vakken aardrijkskunde, geschiedenis en natuur & techniek op de basisschool inhouden. Je leerde hoe je deze vakken moet geven en welke didactische uitgangspunten daarbij een rol spelen. In deze periode ga je bij aardrijkskunde een les geven over een ander land of regio, over kaartlezen en de eigen omgeving. Bij geschiedenis ga je leren verhalen vertellen en werken aan historisch redeneren. Bij natuur & techniek ga je practicumlessen geven waarin de leerlingen ontwerpend leren. Daarnaast zijn de inzichten die je krijgt aangeboden bij elk vak ook te gebruiken bij de andere vakken. Je zal na het geven van de verschillende lessen dit zelf ervaren, zeker als jouw school werkt met de zaakvakken aan de hand van een thema.

Bij alle drie de vakken wordt er ook gewerkt aan het vergroten van je eigen kennis met betrekking tot de op de basisschool behandelde onderwerpen.

Vakoverstijgende leerdoelen
<p>De aankomende leerkracht:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan beschrijven hoe de drie vakken op de basisschool worden aangeboden. • kan aantonen hoe hij zijn vakinhoudelijke kennis met betrekking tot op de basisschool aangeboden leerinhouden heeft uitgebreid. • kan aantonen hoe hij methodelessen van de verschillende vakken heeft verrijkt met eigen inbreng. • kan aantonen hoe hij in zijn lessen inspeelt op de actualiteit en de belevingswereld van de leerlingen. • betreft waar mogelijk de schoolomgeving bij zijn lessen.
Toetsvorm
<p>Aan het einde van deze periode lever je bij één van de vakdocenten een zaakvakkenportfolio (zie beoordelingsformulier hieronder). Dit portfolio bevat een algemeen verslag over de vakoverstijgende leerdoelen. Voor elk van de drie vakken ontwerp je minimaal 2 lessen, waarvan je er minimaal één geeft. In dat geval heb je bij de andere les feedback gevraagd van je mentor (of duo) en klasgenoten.</p>

Natuur & Techniek

Vakinhoudelijke leerdoelen

De aankomende leerkracht:
<ul style="list-style-type: none"> • heeft inzicht in de didactiek van ontwerpend leren. • kent de verschillende manieren om leerlingen op een ongerichte manier te laten ontwerpen en maken. • kan een les opbouwen volgens de eenvoudige vorm van het zevenstappenplan voor ontwerpend leren. • kent de verschillende typen operationele vragen en kan deze op een juiste manier gebruiken. • kan een betekenisvolle les verzorgen met gebruik van echte materialen. • kent verschillende practicumvormen (parallel en roulatie) en kan deze organiseren.
Verplichte (en eventueel facultatieve) literatuur
<ul style="list-style-type: none"> • Vaan, E. de, & Marell, J. (2020) <i>Praktische didactiek voor natuur en techniek</i> (1e druk). Bussum: Coutinho.
Toetsvorm
Zaakvakkenportfolio
Studielast
3 EC

Aardrijkskunde

Vakinhoudelijke leerdoelen
De aankomende leerkracht:
<ul style="list-style-type: none"> • is bekend met het multiperspectivisch denken en werken en kan dit toepassen als hij les geeft over een ander land/regio. • heeft kennis van de verschillende kaartvaardigheden en kan bepalen bij welke niveau (groep) deze vaardigheden passen zodat hij een betekenisvolle kaartleesles kan ontwerpen en geven; • kan vanuit een actueel thema (uit krant, (jeugd)journaal, nieuwsbegrip of andere media) een aardrijkskundeles ontwerpen waarbij gebruik gemaakt wordt van in- en uitzoomen en de geografische werkwijze. • kan de eigen (school)omgeving van de leerlingen op verschillende schaalniveaus (micro, meso en macro) inzetten in zijn lessen zodanig dat deze aansluit bij de beleavingswereld van de leerlingen.
Verplichte (en eventueel facultatieve) literatuur
<ul style="list-style-type: none"> • Baltus, R., & Rijborz, D. (2021). <i>Dan gaan we nu aardrijkskunde doen</i>. Amsterdam/Alkmaar: IPABO. Reader (teksten en opdrachten beschikbaar via Teams) <p>Aanbevolen: Baltus, R. (2022). <i>Basiskennis Aardrijkskunde</i>. (4e druk) Groningen: Noordhoff.</p>
Toetsvorm
Zaakvakkenportfolio
Studielast
3 EC

Geschiedenis

Vakinhoudelijke leerdoelen
De aankomende leerkracht: <ul style="list-style-type: none"> • kan een historisch verhaal vertellen in de klas. • weet hoe een historisch beeld van het verleden ontstaat en welke rol standplaatsgebondenheid hierbij speelt. • kan enkele activerende werkvormen toepassen, gericht op actief historisch denken. • heeft kennis van belangrijke historische personen, gebeurtenissen en verschijnselen uit de Nederlandse geschiedenis.
Verplichte (en eventueel facultatieve) literatuur
Interne reader <i>Geschiedenis & didactiek major</i> . Keissen, H., Sommer, A., Sundsback, K. & Haages, N. (2021): <i>Reader Geschiedenis & didactiek major</i> . (Interne publicatie IPABO).
Toetsvorm
Zaakvakkenportfolio
Studielast
3 EC

BEOORDELINGSFORMULIER ZAAKVAKKENPORTFOLIO

Algemene voorwaardelijke criteria	Voldaan	
	Ja	Nee
Het portfolio voldoet aan het taalbeleid van Hogeschool IPABO.	Ja	Nee
De aankomende leerkracht heeft voor elk van de drie vakken minimaal 2 lessen ontworpen, waarvan er minimaal één is gegeven. In dat geval is bij de andere les om feedback gevraagd van mentor (of duo) en klasgenoten.	Ja	Nee
De aankomende leerkracht heeft de LBF's én het bijbehorende beeldmateriaal/ de bijbehorende opdrachten en eventueel gebruikte werkbladen toegevoegd.	Ja	Nee
De aankomende leerkracht heeft bij de voorbereiding van de lessen meerdere bronnen gebruikt.	Ja	Nee

Portfolio algemeen

BHE	Vakcriteria
VD 3.4	De aankomende leerkracht beschrijft overeenkomsten en verschillen tussen de wijze waarop de vakken op zijn school worden aangeboden en de aangeboden vakdidactiek op de Hogeschool IPABO.
VD 3.4	De aankomende leerkracht beschrijft overeenkomsten en verschillen tussen de wijze waarop het vak in de eigen groep wordt aangeboden en de aangeboden vakdidactiek op Hogeschool IPABO.
VI 3.1	De aankomende leerkracht geeft voor één van de gegeven lessen aan hoe hij ervoor heeft gezorgd dat hij voldoende vakinhoudelijke kennis heeft en beschrijft de gebruikte bronnen.
VD 3.3	De aankomende leerkracht geeft voor één van de gegeven lessen aan hoe hij een methodeles kan verrijken met eigen inbreng.

VI 3.2	De aankomende leerkracht geeft bij één van de gegeven lessen aan hoe hij heeft ingespeeld op de actualiteit en de belevingswereld van de leerlingen.
BPB 3.10	De aankomende leerkracht geeft 2 voorbeelden van zijn didactische handelen binnen een vak en vertaalt dat naar een ander vak.

Lessen Aardrijkskunde

BHE	Vakcriteria
VI 3.2	De aankomende leerkracht geeft een les over een land/ regio waarbij op de juiste wijze gebruik wordt gemaakt van tenminste drie verschillende perspectieven.
VI 3.1	De aankomende leerkracht gebruikt bij de lesdoelen passende beeldvormers en stelt daarbij vragen vanuit minstens 2 stappen van de geografische vierslag.
VD 3.3	De aankomende leerkracht kan, afhankelijk van het niveau van de groep, verschillende niveaus van kaartvaardigheden uitleggen en laten oefenen.
VD 3.4	De aankomende leerkracht heeft als verwerking op kaartlezen een werkblad gemaakt waarbij leerlingen moeten werken met verschillende opdrachten, waarbij tevens differentiatie is aangebracht voor leerlingen.

Lessen Geschiedenis

BHE	Vakcriteria
VI 3.1	De aankomende leerkracht geeft een les waarbij hij een historisch verhaal vertelt aan de hand van de vijf hoofdmomenten van het verhaal.
VI 3.2	De aankomende leerkracht laat in de verwerkingsopdrachten minstens 2 mogelijke historische standplaatsen naar voren komen.
VD 3.3	De aankomende leerkracht geeft een les waarbij de leerlingen overeenkomsten en verschillen tussen heden en verleden zien.
VD 3.4	De aankomende leerkracht gebruikt in de les een zelfontworpen werkvorm waarmee leerlingen worden aangezet tot historisch denken en redeneren.

Lessen natuur & techniek

BHE	Vakcriteria
VD 3.5	De aankomende leerkracht bouwt zijn lessen ontwerpnd leren op volgens het eenvoudige 7-stappenplan voor ontwerpnd leren.
VD 3.3	De aankomende leerkracht stelt verschillende typen operationele vragen en kan deze voor de leerlingen ondersteunend inzetten binnen ontwerpnd leren.

<p>VD 3.5</p>	<p>De aankomende leerkracht organiseert passende practicumvormen voor zijn ontwerplessen (m.n. parallel en roulatie) en benoemt aandachtspunten voor de organisatie van een volgend practicum, onderbouwd vanuit vakdidactische literatuur.</p>
<p>VD 3.3</p>	<p>De aankomende leerkracht gebruikt echte materialen bij de uitvoering van de lessen en zorgt ervoor dat alle leerlingen ermee kunnen werken.</p>

Beoordeling van de doelstellingen

De mate waarin de geformuleerde leeruitkomsten bereikt zijn worden beoordeeld als:

- Onvoldoende (0 punten)
- Voldoende (1 punt) of
- Hoogwaardig (2 punten)

Voldoende (1 punt):

De aankomende leerkracht heeft het geformuleerde leerdoel behaald. Dat kan bijvoorbeeld op de volgende manieren:

- De aankomende leerkracht heeft op een adequate en voor een ander navolgbare wijze inzichtelijk gemaakt dat het leerdoel behaald is.
- De aankomende leerkracht betreft in zijn toets al de in het leerdoel geformuleerde aspecten.
- De aankomende leerkracht heeft waar mogelijk op een onderbouwde wijze inzichtelijk gemaakt dat het leerdoel behaald is.
- De aankomende leerkracht maakt inzichtelijk dat hij datgene waarvan in het leerdoel gesproken wordt, zich eigen heeft gemaakt

Hoogwaardig niveau (2 punten):

Wanneer de aankomende leerkracht iets extra's weet toe te voegen aan het voldoende niveau en in zekere zin boven de verwachting uitstijgt, kan de beoordelaar besluiten het niveau hoogwaardig toe te kennen. De aankomende leerkracht kan het geformuleerde leerdoel op bijvoorbeeld de volgende manieren behalen:

- De aankomende leerkracht betreft in zijn/haar toets hoogwaardige literatuur.
- De aankomende leerkracht is kritisch omgegaan met literatuur/theorie.
- De aankomende leerkracht koppelt haar/zijn handelen aan een dieper leren (reflectie op dieper niveau)
- De redeneringen van de aankomende leerkracht zijn volledig.
- De aankomende leerkracht is in staat om bij de kern van 'het verhaal' te blijven, waardoor er sprake is van een hoge relevantie is. (Scherp en to the point)
- De aankomende leerkracht organiseert feedback ten behoeve van zijn/ haar ontwikkeling tot leerkracht.
- De aankomende leerkracht legt verbanden of analyseert een situatie op academisch/ wetenschappelijk niveau.
- Het werk van de aankomende leerkracht is creatief, origineel en/of innovatief.

2.5 Bewegingsonderwijs

Naam en code Osiris	Studiejaar	Onderwijs- periode	Programma- Gebied	Studielast in credits	Werkvormen
Bewegingsonderwijs ZVK2-BEWO 23ZVK-BEWO	2023-2024	5	Vakdidactiek		Werkcollege

INHOUD STUDIEONDERDEEL: BEWEGINGSONDERWIJS

In deze periode volg je bewegingsonderwijslessen.

Tijdens deze lessen wordt er uiteraard aandacht besteed aan aspecten van veiligheid, bevoegdheid en aansprakelijkheid. De aankomende leerkracht mag alleen bij de kleuters bewegingsonderwijslessen geven (* tenzij de aankomende leerkracht in het bezit is van een ALO (Academie voor Lichamelijke Opvoeding)-diploma). Hoe je bewegingsonderwijs-lessen aan kleuters geeft ('in groepen werken binnen', 'in groepen werken buiten', 'vrij-werken') komt aan bod. Daarnaast wordt er tijdens de bijeenkomsten op de IPABO ingegaan op: hoe je toch zinvolle bewegingsactiviteiten kunt organiseren in de groepen 3 t/m 8 zonder dat er sprake is van een bewegingsonderwijs-les. Lessen uit een ander vakgebied of rond een thema zoals 'De Kinderboekenweek', 'Circusweek' etc., in samenhang met beweegactiviteiten. De werkvorm 'klassikaal werken' komt in ieder geval aan bod bij 'Bewegen op muziek'.

Beweegactiviteiten kunnen bijdragen tot een extra stimulans en/ of tot het boeiender maken van een opdracht van een ander vak. Sommige spelideeën kunnen tevens bij buitenspelen, een sportdag of schoolkamp worden aangeboden. Tijdens deze periode ga je op onderzoek uit op de werkplek of je dit terugziet.

Werk je bij de kleuters dan ga je bewegingsonderwijslessen aan kleuters voorbereiden en geven. Werk je in groep 3 t/m 8 dan ga je beweegactiviteiten gerelateerd aan een ander vak uitvoeren.

Vakinhoudelijk bekwaam VI 2.1	De aankomende leerkracht kan een verantwoorde veilige keuze maken in beweegactiviteiten of lessen bij kleuters in verband met aansprakelijkheid.
Vakdidactisch bekwaam VD 3.3	De aankomende leerkracht kan door middel van het didactisch model 'PLAATJE, PRAATJE, DAADJE' beweegactiviteiten uitleggen.
Brede professionele basis BPB 3.10	De aankomende leerkracht reflecteert professioneel op zijn voorbereidingen en handelen bij de uitvoeringen

Vak	Literatuur	Facultatief	Verplicht
Bewegings- onderwijs	Berg, T.v., Bruin, R., Danes, H., Daris, R., Dooyeweerd, P., Fagel, E., Geleijnse, J., Haaft, R.t., Hazelebach, C., Heuver, M., Iersel, B.v., Luijckx, D., Pieters, L., Stege, F.v., Stuiver, E., Tiebie, S., Veen, M., & Zoetemeyer, N. (2012). <i>Bewegingsonderwijs in het speellokaal</i> . De Meern: TP Groep Danes, H. <i>Vrij werken, een waardevolle werkwijze</i>	ja	nee

Verantwoording studielast	
Contacturen per werkvorm	5
Zelfstudie	13
Toetsing verslag	10

Toetsing bewegingsonderwijs

Het verslag wordt ingeleverd in Gradework.

BHE Voorwaardelijke criteria	
<ul style="list-style-type: none"> Het verslag voldoet aan de eisen zoals geformuleerd in het taalbeleid van Hogeschool IPABO. De aanstaande leerkracht vertoont bij alle studieonderdelen een actieve, constructieve en collegiale rol. De aanstaande leerkracht laat zien dat hij voor het vakgebied de werkplekleren-activiteiten heeft uitgevoerd. 	
Leerdoelen	
Vakinhoudelijk bekwaam VI 2.1	De aankomende leerkracht heeft passend bij de beginsituatie van de groep verantwoorde (les)activiteiten voorbereid.
Vakinhoudelijk bekwaam VI 3.2	De aankomende leerkracht heeft in samenhang met andere vakken beweegactiviteiten voorbereid en uitgevoerd Of hij heeft bij kleuters bewegingsonderwijs-les(sen) gegeven
Vakdidactisch bekwaam VD 3.4	De aankomende leerkracht beschrijft overeenkomsten en verschillen tussen de wijze waarop het vak 'bewegingsonderwijs' op zijn school wordt aangeboden en de aangeboden vakdidactiek op Hogeschool IPABO
Vakdidactisch bekwaam VD 3.3	De aankomende leerkracht heeft de beweegactiviteiten met het didactisch-model 'PLAATJE, PRAATJE, DAADJE' uitgelegd.
Brede professionele basis BPB 3.10	De aankomende leerkracht heeft op de (les)voorbereidingen en uitgevoerde opdrachten gereflecteerd.
Brede professionele basis BPB 2.10	De aankomende leerkracht heeft onderzocht op waar/wanneer/welke wijze beweegactiviteiten op de werkplek aan bod komen.

BEOORDELINGSCRITEIA

De mate waarin de geformuleerde leerdoelen behaald zijn, wordt beoordeeld als:

- Onvoldoende (0 punten)
- Voldoende (1 punt) of
- Hoogwaardig (2 punten)*

<p>Voldoende (1 punt)</p>	<p>De aanstaande leerkracht behaalt het geformuleerde leerdoel op voldoende niveau. Dat kan op de volgende manieren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De aanstaande leerkracht onderbouwt en maakt op een navolgbare wijze inzichtelijk dat het leerdoel is behaald; <ul style="list-style-type: none"> - waarbij de aanstaande leerkracht op hoofdlijnen juist redeneert; - en de aanstaande leerkracht hoofd- en bijzaken in zijn verhaal kan onderscheiden. • De aanstaande leerkracht betreft in de uitwerking van zijn opdracht alle geformuleerde aspecten in het leerdoel; <ul style="list-style-type: none"> - het werk van de aanstaande leerkracht is op herkenbare wijze uitgewerkt. • De aanstaande leerkracht betreft op de juiste wijze bronnen om te verantwoorden dat het leerdoel is behaald; <ul style="list-style-type: none"> - de aanstaande leerkracht laat zien dat hij de literatuur beheerst; - de aanstaande leerkracht laat zien dat hij de theorie aan praktijksituaties kan koppelen. • De aanstaande leerkracht reflecteert op een systematische wijze op zijn handelen op basis van de leerdoelen; <ul style="list-style-type: none"> - de aanstaande leerkracht maakt gebruik van elementen uit een reflectiemethode; - de aanstaande leerkracht gebruikt feedback ten behoeve van zijn ontwikkeling tot leerkracht.
<p>Hoogwaardig (2 punten)</p>	<p>De aanstaande leerkracht behaalt het geformuleerde leerdoel op hoogwaardig niveau. Dat kan op de volgende manieren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De aanstaande leerkracht onderbouwt en maakt op een navolgbare wijze inzichtelijk dat het leerdoel is behaald; <ul style="list-style-type: none"> - waarbij de redeneringen van de aanstaande leerkracht volledig en uitputtend zijn; - en waarbij de aanstaande leerkracht bij de kern van het verhaal blijft en relevante informatie geeft (scherp en to the point). • De aanstaande leerkracht betreft in de uitwerking van zijn opdracht alle geformuleerde aspecten in het leerdoel; <ul style="list-style-type: none"> - de aanstaande leerkracht is hierbij inhoudelijk creatief, origineel en/of innovatief. • De aanstaande leerkracht betreft op de juiste wijze bronnen om te verantwoorden dat het leerdoel is behaald; <ul style="list-style-type: none"> - de aanstaande leerkracht betreft in de uitwerking van de opdracht hoogwaardige literatuur; - de aanstaande leerkracht gaat kritisch om met (theoretische) bronnen. • De aanstaande leerkracht reflecteert op een systematische wijze op zijn handelen op basis van de leerdoelen: <ul style="list-style-type: none"> - de aanstaande leerkracht koppelt zijn handelen aan een dieper leren (reflectie op dieper niveau); - de aanstaande leerkracht zoekt actief naar feedback en analyseert daarmee zijn ontwikkeling tot leerkracht.

2.6. Kunstzinnige oriëntatie

2.6.1 Muziek

Naam en code Osiris	Studiejaar	Onderwijs- periode	Programma- gebied	Studielast in credits	Werkvormen
Muziek ZIJMIN-MUZ 21Z-KB-MU3	2023-2024	6	Vakdidactiek	3 EC samen met drama en beeldend onderwijs	Werkcollege

INHOUD STUDIEONDERDEEL: MUZIEK

In deze module verdiep je je kennis van de didactiek van het muziekonderwijs en breid je je liedrepertoire verder uit. Je maakt kennis met kerndoelen, leerlijnen en procesgerichte didactiek bij het vak muziek en onderzoekt hoe je de domeinen in werkvormen kunt inzetten tijdens creatieve muziekprojecten.

Werkplekopdracht

Je ontwerpt en geeft een klein thematisch muziekproject van minimaal twee lessen, waarbij je verschillende muzikale domeinen toepast. In een schriftelijke toelichting plaats je het project in de context van de leerlijnen voor muziek en verantwoord je hoe je ermee aan de kerndoelen voor muziek werkt (kerndoelen 54, 55, 56, te vinden op <https://www.slo.nl/thema/meer/tule>). Deze lessen bereid je voor in een LBF.

Tijdens de laatste bijeenkomst leg je het (concept)plan van je muziekproject voor aan medecursisten en ontvang je hier feedback op. Deze feedback verwerk je in je lessendossier. Tevens formuleer je aan de hand van de reflectie op je eigen project en de aangereikte theorie aandachtspunten voor goede muziekprojecten/ muzieklessen.

BHE	Vakinhoudelijke leerdoelen
VI 1.1	De aanstaande leerkracht kan liedrepertoire voor de basisschool zingen.
VD 4.3	De aanstaande leerkracht kan een klein muziekproject rond een zelfgekozen thema voorbereiden en uitvoeren.
VD 4.3	De aanstaande leerkracht kan meerdere domeinen in zijn muzieklessen toepassen.
VI 4.2	De aanstaande leerkracht kan het ontworpen muziekproject in de leerlijnen (domeinen) van het vak muziek plaatsen.
BPB 4.9	De aanstaande leerkracht kan kenmerken van goede muzieklessen/-projecten formuleren.

Vak	Literatuur	Facultatief	Verplicht

Muziek	<p>Studentenabonnement op methode <i>Eigen-wijs</i> Digitaal (www.eigenwijsdigitaal.nl)</p> <p>Hand-outs via de muziekdocent</p> <p>Haverkort, F. (2015). <i>Muziek Meester!</i> 4e editie. Utrecht: Thieme Meulenhoff</p>		x
---------------	--	--	---

Verantwoording studielast	
Contacturen per werkvorm	5 uur
Zelfstudie	19 uur
Toetsing	4 uur

Toetsvorm
<ul style="list-style-type: none"> Liedjesquiz en presentatie. Je levert een thematisch muziekproject (lessendossier) in. Voor beoordelingsformulier (zie volgende pagina). Tijdens de laatste bijeenkomst zing je met de groep het vastgestelde liedrepertoire.

2.6.1.1 Beoordelingsformulier muziek

Algemene voorwaardelijke criteria	Voldaan	
Het lessendossier voldoet aan de eisen zoals geformuleerd in het taalbeleid van Hogeschool IPABO.	Ja	Nee
De aanstaande leerkracht geeft in de laatste lesbijeenkomst een presentatie (max. 5 minuten), waarin hij/ zij de resultaten van de gegeven muzieklessen beschrijft en zijn/ haar hulpvragen benoemt.	Ja	Nee
De aanstaande leerkracht heeft een lessendossier met minimaal twee LBF's/ ABF's ingeleverd.	Ja	Nee

BHE	Leerdoelen	Beoordeling
VD 4.3	De aanstaande leerkracht ontwerpt een thematisch muziekproject van twee lessen waarbij hij of zij verschillende muzikale domeinen toepast.	0 – 1 – 2
VI 4.2	De aanstaande leerkracht beargumenteert hoe de lessen van zijn thematisch muziekproject in de leerlijn kunstzinnige oriëntatie van de SLO te plaatsen zijn en toont aan hoe hij of zij met zijn of haar lessen aan de kerndoelen (54, 55, 56, TULE, SLO) voor kunstzinnige oriëntatie werkt.	0 – 1 – 2
VI 3.1	De aanstaande leerkracht verantwoordt aan de hand van aangereikte theorie zijn of haar didactische onderbouwing bij zijn of haar thematische muziekproject.	0 – 1 – 2

	De aanstaande leerkracht toont aan de procesgerichte didactiek in zijn lessen verwerkt en uitgevoerd te hebben.	0 – 1 – 2
BPB 4.9	De aanstaande leerkracht beschrijft hoe hij of zij ontvangen feedback op zijn of haar thematisch muziekproject verwerkt heeft in zijn of haar plan.	0 – 1 – 2
VI 1.1	De aanstaande leerkracht zingt vastgesteld liedrepertoire voor verschillende groepen uit de basisschool.	0 – 1 – 2
BPB 4.9	De aanstaande leerkracht formuleert op basis van persoonlijke ervaring en aangereikte theorie aandachtspunten voor de voorbereiding en uitvoering van goede muzieklessen.	0 – 1 – 2

2.6.2 Drama

Naam en code Osiris	Studiejaar	Onderwijsperiode	Programma-gebied	Studielast in credits	Werkvormen
Drama ZIJMIN-DRAMA 21Z-KB-DR2	2023-2024	6	Vakdidactiek	3 EC samen met beeldend onderwijs en muziek	Werkcollege

INHOUD STUDIEONDERDEEL: DRAMA

Je leert drama in te zetten als didactisch hulpmiddel.

De aanstaande leerkracht:

- kan lesstructuren met deze toepassing inzetten zoals beschreven in Kijk op Spel.
- kan voor een zelfgekozen ontwikkelingsgebied een dramales ontwerpen, al dan niet met de tools van de methode op creëer en leer (portaal/afdelingen).
- kan beredeneren waarom hij juist voor deze aanpak heeft gekozen en dit ondersteunen met minimaal twee verschillende bronnen.
- kan de taxonomie van Bloom inzetten als analysemodel.
- kan kwalitatieve data vergaren aan de hand van de eigen dramales en daar betekenis aan toekennen.
- kan zijn of haar bevindingen verwoorden in een artikel.

Bekwaamheidseisen studieonderdeel	
Vakdidactisch bekwaam (4.3)	Praktijkbeschrijvingen laten zien hoe het leerkrachthandelen van invloed is op de ontwikkeling van kinderen.
Vakinhoudelijk bekwaam (4.2)	Het ontwerp wordt onderbouwd aan de hand van praktijkbeschrijvingen.
Brede professionele basis (3.8)	Praktijkbeschrijvingen brengen de ontwikkeling van kinderen in beeld.
Brede professionele basis (3.9)	De aanleiding voor de activiteiten is adequaat beschreven.
Brede professionele basis	Het <i>abstract</i> is een adequate samenvatting van het artikel.

(3.10)	
Brede professionele basis (3.11)	Het artikel heeft een goede opbouw en een toegankelijke stijl voor leraren basisonderwijs.
Brede professionele basis (4.11)	In een conclusie worden antwoorden geformuleerd of worden oplossingen aangegeven.

Vak	Literatuur	Facultatief	Verplicht
Drama	<u>Nooij, H. de (2017). <i>Kijk op spel</i> (druk 5). Groningen: Wolters Noordhoff.</u>		X
	Dramawebsite <i>Creëer en Leer</i> (inloggen via portaal/afdelingen)		x
	Informatie over Bloom (zie uitleverloket).		
	Vakdidactiek uit het ontwikkelingsgebied dat je gaat kiezen.		x
	Bronnen over kwalitatieve data vergaren en analyseren (praktijkonderzoek).	x	
	Pedagogische bronnen die jouw standpunt kunnen ondersteunen (zie opdracht).	X	
		x	

Verantwoording studielast	
Contacturen per werkvorm	6 uur
Zelfstudie	12 uur
Toetsing	8 uur

Toetsing
Artikel

Studielast
1 EC

2.6.2.1 Beoordelingsformulier Drama

Algemene voorwaardelijke criteria	Voldaan	
Het artikel voldoet aan de eisen zoals geformuleerd in het taalbeleid van Hogeschool IPABO.	Ja	Nee
In het artikel wordt drama gekoppeld aan een ander leer-/ontwikkelgebied.	Ja	Nee
In het artikel staat minimaal één rijke praktijkbeschrijving.	Ja	Nee
Het artikel eindigt met een conclusie en/of aanbevelingen.	Ja	Nee
Het artikel bevat een literatuurlijst.	Ja	Nee
Het artikel bevat minimaal twee bronnen waarvan Kijk op Spel er in ieder geval een is.	Ja	Nee
Het artikel telt niet meer dan 1.100 woorden (inclusief abstract en literatuurlijst).	Ja	Nee
Het artikel heeft een titel die het onderwerp bondig omschrijft.	Ja	Nee
De redeneringen in het artikel zijn valide en consistent.	Ja	Nee

BHE	Vakcriteria	Beoordeling	Prestatie indicatoren
BPB 3.10	Het <i>abstract</i> is een adequate samenvatting van het artikel.	0	Voldoet niet.
		1	De aanstaande leerkracht prikkelt de lezer om verder te lezen en verwoordt in het abstract een duidelijke boodschap.
		2	De aanstaande leerkracht doet dit op een hoogwaardige manier.
BPB 3.11	Het artikel heeft een goede opbouw en een toegankelijke stijl voor leraren basisonderwijs.	0	Voldoet niet.
		1	De aanstaande leerkracht structureert de informatie in het artikel op logische wijze en heeft een toegankelijke schrijfstijl.
		2	De aanstaande leerkracht doet dit op een hoogwaardige manier.

BHE	Vakcriteria	Beoordeling	Prestatie indicatoren
-----	-------------	-------------	-----------------------

BPB 3.9	De aanleiding voor de activiteiten is adequaat beschreven.	0	Voldoet niet.
		1	De aanstaande leerkracht onderbouwt de aanleiding en relevantie van de activiteiten in de gegeven context.
		2	De aanstaande leerkracht doet dit op een hoogwaardige manier.
VI 4.2	Het ontwerp wordt onderbouwd aan de hand van praktijkbeschrijvingen.	0	Voldoet niet.
		1	De aanstaande leerkracht geeft aan de hand van beschrijvingen uit de praktijk aan wat de bedoeling is van het ontwerp, met betrekking tot het leren of de ontwikkeling van leerlingen.
		2	De aanstaande leerkracht doet dit op een hoogwaardige manier.
PB 3.8	Praktijkbeschrijvingen brengen de ontwikkeling van kinderen in beeld.	0	Voldoet niet.
		1	De aanstaande leerkracht kiest relevante praktijkbeschrijvingen waarin veranderingen in het gedrag (verbaal en/of non-verbaal) van kinderen helder en met respect beschreven worden.
		2	De aanstaande leerkracht doet dit op een hoogwaardige manier.
VD 4.3	Praktijkbeschrijvingen laten zien hoe het leerkrachthandelen van invloed is op de ontwikkeling van kinderen.	0	Voldoet niet.
		1	De aanstaande leerkracht kiest relevante praktijkbeschrijvingen waarin het eigen handelen op kritische wijze in verband wordt gebracht met de beschreven ontwikkeling van kinderen.
		2	De aanstaande leerkracht doet dit op een hoogwaardige manier.
BPB 4.11	In een conclusie worden antwoorden geformuleerd of worden oplossingen aangegeven.	0	Voldoet niet.
		1	De aanstaande leerkracht formuleert helder, kort en bondig antwoorden en/of oplossingen die uit het onderzoek naar voren kwamen. Deze conclusie volgt op logische wijze uit de praktijkbeschrijvingen en sluit aan bij de probleemstelling.
		2	De aanstaande leerkracht doet dit op een hoogwaardige manier.

2.6.3 Beeldende vorming

Naam en code Osiris	Studiejaar	Onderwijs- periode	Programma- gebied	Studielast in credits	Werkvormen
Beeldend onderwijs ZIJMIN1-BEVO 21Z-KB-BO	2023-2024	6	Vakdidactiek	3 EC	Werkcollege

INHOUD STUDIEONDERDEEL: BEELDEND ONDERWIJS

Onderwijs is - ik beken, voor mij - kinderen oppikken in hun leefwereld, maar dan die wereld opentrekken. Als je blijft hangen bij wat de leerlingen spontaan interessant vinden, zal je de ongelijkheid bestendigen en heb je zelfs geen onderwijs meer nodig.

Pedro de Bruyckere

BESCHRIJVING VAN HET VAK

Beeldend onderwijs is gericht op het vergroten van de referentiekaders van kinderen door ze naar de (visuele) wereld te leren kijken, nuanceren, vormgeven, bespreken. Het richt zich op het stimuleren en ontwikkelen van bewust creatief gedrag. Het heeft het doel om de (beeldende) mogelijkheden van de kinderen te vergroten zodat ze zicht krijgen op wat er al te zien, te weten, te ervaren en te vinden en mogelijk is. Maar ook te leren dat er nieuwe technieken en inzichten zijn te ontdekken om zelf of samen betekenis (hun eigen ideeën, gevoelens, gedachten, ontwerpen) te geven in diverse (verbeeldings)technieken, processen en vormen. Ze leren geleidelijk om zo'n vormgevingsproces zoveel mogelijk zelfstandig te kunnen doorlopen. Een leerkracht helpt de kinderen erbij en kan dit gedoceerd ontsluiten. Dat is een moeilijke maar zeer leuke dankbare opdracht waarbij veel pedagogische en organisatorische vaardigheden nodig zijn.

Het programma van beeldend onderwijs is een voorstel. Binnen de onderstaande kaders is ruimte voor eigen leervragen, besprekingen van ervaringen en ontwerpen van je lessen speciaal voor jouw groep. Een actieve participerende rol tijdens de colleges is gewenst.

VAKINHOUDELIJKE DOELSTELLINGEN

De aanstaande leerkracht:

- kan a.d.h.v. vakinhoudelijke criteria een beginsituatie van de klas beschrijven.
- kan n.a.v. deze beginsituatie een serie beeldende activiteiten op maat voor de groep maken.
- kan deze beeldende activiteiten inhoudelijk laten aansluiten bij andere vakgebieden.
- kan aspecten van cultuureducatie verwerken in het aanbod van de kinderen.
- kent de uitgangspunten van de procesgerichte didactiek en kan volgens de procesgerichte didactiek lesgeven.
- kan het onderzoekende creatieve gedrag van kinderen herkennen, typeren, uitlokken en stimuleren.
- kan de leerlijn adaptief, dus na elke beeldende activiteit, evalueren, bijstellen en vakinhoudelijk verantwoord op basis van het waargenomen creatieve gedrag en de producten van de kinderen.
- kan n.a.v. praktijksituaties veel voorkomend kindgedrag bij beeldend onderwijs analyseren a.d.h.v. vakinhoudelijke en pedagogische kennis.
- kan eigen leerinzichten en verbeterpunten n.a.v. het programma beeldend onderwijs aangeven en verantwoorden.

Verplichte literatuur
Benjaminsen, M. & Stieltjes, R. <i>Creëer en leer</i> (2021) <i>Creëren kun je leren</i> , informatie, inzicht en inspiratie voor optimale lessen beeldende vorming volgens de procesgerichte didactiek. E-publicatie & kennisclips: https://www.creerenleer.nl/wp-content/uploads/2021/04/Creeren-kun-je-leren-beeldende-vorming-en-procesgerichte-didactiek-2021.pdf
Stichting Creëer en Leer (2018). <i>Beeldend onderwijsmethode Creëer en leer</i> . Utrecht, Stichting Creëer en leer.

Toetsvorm
(Video)Presentatie. De aanstaande leerkracht verzorgt een inhoudelijke en visueel aantrekkelijke presentatie voor de gehele groep van het gehele leerproces.

Verantwoording studielast	
Contacturen per werkvorm	5 uur
Zelfstudie	17 uur
Toetsing	6 uur

2.6.3.1 Beoordelingsformulier Beeldend onderwijs

Algemene voorwaardelijke criteria	Voldaan	
80% aanwezigheidsplicht	Ja	Nee
Er is beeldmateriaal van de uitgevoerde lessen aanwezig, waarbij het handelen van de kinderen en hun werk zichtbaar zijn, met inachtneming van de geldende privacyregels.	Ja	Nee
Lessen beeldend onderwijs zijn conform de procesgerichte didactiek opgesteld.	Ja	Nee

BHE	Vakcriteria	Beoordeling	Normering
VD 3.3	De aanstaande leerkracht inventariseert de beginsituatie m.b.t. beeldend onderwijs van zijn of haar groep.	0	Voldoet niet.
		1	Somt aspecten op die belangrijk zijn om beeldende lessen te plannen. Waaronder: vaardigheidsniveau met materialen en technieken, didactiek en aanbod van de voorafgaande periode/jaren, frequentie van lessen, methode gebruik.
		2	Hoogwaardig niveau.

VD 3.2	De aanstaande leerkracht ontwerpt minimaal drie beeldende activiteiten op rij. Deze activiteiten zijn expliciet gericht op leren en zetten de kinderen aan tot maken, onderzoek, experiment en reflectie.	0	Voldoet niet.
		1	Aanstaande leerkracht beargumenteert hoe de lesontwerpen zijn afgestemd op de doelgroep.
		2	Hoogwaardig niveau.
VD 3.2	De aanstaande leerkracht maakt er thematisch onderwijs van door het te koppelen aan andere vakken.	0	Voldoet niet.
		1	Beargumenteert hoe thematisch onderwijs wordt begrepen en dat het thema overkoepelend is voor meerdere lessen.
		2	Hoogwaardig niveau.
BPB 4.9	De aanstaande leerkracht observeert zijn of haar eigen gedrag tijdens de beeldende leeractiviteiten.	0	Voldoet niet.
		1	Geeft beschrijving van zijn of haar gegeven les m.b.t. intro, info en instructie fase, uitvoering en nabeschouwing.
		2	Hoogwaardig niveau.

VD 4.5	De aanstaande leerkracht analyseert zijn of haar leerkrachtgedrag m.b.t. planning, uitvoering, proces en resultaten van de kinderen en komt tot voorlopige conclusies.	0	Voldoet niet.
		1	Geeft aan wat het effect van zijn of haar handelen was op het werken en leren van de kinderen vanuit zowel de pedagogiek als de vakdidactiek. Gebruikt hiervoor minstens twee bronnen. Geeft aan in hoeverre de doelen van de les zijn behaald.
		2	Hoogwaardig niveau.
VD 4.3	Op basis van die uitkomsten ontwerpt de aanstaande leerkracht vervolgvakactiviteiten om de leerinhouden te 'automatiseren' en uit te breiden (de tweede les en daaropvolgende lessen) met aangescherpt bijpassend leerkrachtgedrag.	0	Voldoet niet.
		1	Beargumenteert vanuit de vakdidactiek en pedagogiek waarom dit lesontwerp een inhoudelijk zinvolle toevoeging is op het leren van het kind. Gebruikt hierbij minstens 1 vakinhoudelijke bron.
		2	Hoogwaardig niveau.
VD 4.5	De aanstaande leerkracht analyseert wederom zijn of haar leerkrachtgedrag m.b.t. planning, uitvoering, proces (groep en individuen) en resultaten van de kinderen en komt tot voorlopige conclusies.	0	Voldoet niet.
		1	Geeft aan wat het effect van zijn of haar handelen was zowel positief en negatief op het werken en leren van de kinderen. Analyseert dit vanuit zowel de pedagogiek als de vakdidactiek. Gebruikt minimaal twee bronnen. Geeft aan in hoeverre de doelen van de les zijn behaald.

		2	Hoogwaardig niveau.
BPB 4.9	Tijdens een presentatie geeft de aanstaande leerkracht inzicht in zijn ontwikkeling m.b.t. beeldend onderwijs.	0	Voldoet niet.
		1	Geeft aan hoe hij of zij zich heeft ontwikkeld in het voorbereiden en geven van Beeldend onderwijslessen. Schetst zijn of haar groei en werkpunten vanuit de pedagogiek en vakdidactiek in combinatie met de praktijk.
		2	Hoogwaardig niveau.

Eindbeoordeling

	Maximaal te behalen punten	Behaalde puntenaantal	Cesuur ligt op 50% van het maximaal te behalen aantal punten.
Totaal	16		≥ 8

BEOORDELING VAN DE DOELSTELLINGEN

De mate waarin de geformuleerde leerdoelen behaald zijn, wordt beoordeeld als:

- Onvoldoende (0 punten)
- Voldoende (1 punt) of
- Hoogwaardig (2 punten)*

Voldoende (1 punt)	De aanstaande leerkracht behaalt het criterium op voldoende niveau. Dat kan op de volgende manieren:
	De aanstaande leerkracht onderbouwt en maakt op een navolgbare wijze inzichtelijk dat het leerdoel is behaald; <ul style="list-style-type: none"> • waarbij de aanstaande leerkracht op hoofdlijnen juist redeneert; • en de aanstaande leerkracht hoofd- en bijzaken in zijn verhaal kan onderscheiden.
	De aanstaande leerkracht betreft in de uitwerking van zijn opdracht al de geformuleerde aspecten in het criterium; <ul style="list-style-type: none"> • het werk van de aanstaande leerkracht is op herkenbare wijze uitgewerkt.
	De aanstaande leerkracht betreft op de juiste wijze bronnen om te verantwoorden dat het criterium is behaald; <ul style="list-style-type: none"> • de aanstaande leerkracht laat zien dat hij de literatuur beheerst; • de aanstaande leerkracht laat zien dat hij de theorie aan praktijksituaties kan koppelen.
Hoogwaardig (2 punten)	De aanstaande leerkracht behaalt het criterium op hoogwaardig niveau. Dat kan op de volgende manieren:
	De aanstaande leerkracht reflecteert op een systematische wijze op zijn handelen op basis van de criteria. <ul style="list-style-type: none"> • de aanstaande leerkracht maakt gebruik van elementen uit een reflectiemethode; • de aanstaande leerkracht gebruikt feedback ten behoeve van zijn ontwikkeling tot leerkracht.

	De aanstaande leerkracht onderbouwt en maakt op een navolgbare wijze inzichtelijk dat het criterium is behaald; <ul style="list-style-type: none"> • waarbij de redeneringen van de aanstaande leerkracht volledig en uitputtend zijn; • en waarbij de aanstaande leerkracht bij de kern van het verhaal blijft en relevante informatie geeft (scherp en <i>to the point</i>).
	De aanstaande leerkracht betreft in de uitwerking van zijn opdracht alle geformuleerde aspecten in het criterium; <ul style="list-style-type: none"> • de aanstaande leerkracht is hierbij inhoudelijk creatief, origineel en/of innovatief, zoekt actief naar feedback en analyseert daarmee zijn ontwikkeling tot leerkracht.
	De aanstaande leerkracht betreft op de juiste wijze bronnen om te verantwoorden dat het criterium is behaald; <ul style="list-style-type: none"> • de aanstaande leerkracht betreft in de uitwerking van de opdracht hoogwaardige literatuur; • de aanstaande leerkracht gaat kritisch om met (theoretische) bronnen.
	De aanstaande leerkracht reflecteert op een systematische wijze op zijn handelen op basis van de criteria; <ul style="list-style-type: none"> • de aanstaande leerkracht koppelt zijn handelen aan een dieper leren (reflectie op dieper niveau); • de aanstaande leerkracht zoekt actief naar feedback en analyseert daarmee zijn ontwikkeling tot leerkracht.

* De complexiteit van wat een aanstaande leerkracht moet kunnen, neemt over de jaren toe. Dit blijkt uit het beheersingsniveau van de leerdoelen. De criteria voor voldoende en hoogwaardig niveau blijven gelijk.

2.7 Handschrift

Naam en code Osiris	Studiejaar	Onderwijsperiode	Programma-gebied	Studielast in credits	Werkvormen
Handschrift ZVK2-HAND 23ZVK-HAND	2023-2024	6	Vakdidactiek	1	Werkcollege

INHOUD STUDIEONDERDEEL: HANDSCHRIFT

Schrift vormt de basis van culturele en wetenschappelijke ontwikkeling omdat het de vastlegging, bewaring en overbrenging van gegevens en gedachten mogelijk maakt. Schriftdeductie, kennis van schrift en schrijven valt onder kerndoel 8 en is een noodzakelijke voorwaarde voor geletterdheid en taalcompetentie. Een leerling kan zich pas ten volle ontwikkelen tot deelnemer aan de samenleving als hij een goede schriftbeheersing heeft. Deze cruciale basisvaardigheid is nodig bij alle vakken, in elke vorm van onderwijs en in het dagelijks leven. De maatschappelijke ontwikkeling op digitaal gebied heeft geleid tot inhoudelijke uitbreiding met digitaal schrijven. Via materiaal naar keuze dienen leerlingen zich vlot, ergonomisch en grafisch verantwoord leren uitdrukken. Het ondersteunende karakter van dit vak richt zich zowel naar binnen (reflectie) als naar buiten (communicatie). (10voordeleraar.nl)

In periode 1 verkennen we het handschriftonderwijs. We kijken onder andere naar de diverse handschriftcriteria. In periode 4 ligt de focus op handschriftonderwijs en fijne motoriekontwikkeling (bij het jonge kind). In periode 6 kijken we naar de ontwikkeling van het eigen handschrift van de leerling, via het aanvankelijk schrijven naar het voortgezet schrijven.

Bekwaamheidseisen studieonderdeel	
Vakinhoudelijk bekwaam (4.1)	De aanstaande leerkracht staat boven de leerstof van het basisonderwijs, gericht op het behalen van de kerndoelen en de referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen van het primair onderwijs, kent de theoretische achtergronden daarvan, en houdt zijn vakkennis- en kunde actueel.

<p>Vakdidactisch bekwaam (4.3)</p>	<p>De aanstaande leerkracht vertaalt de vakinhoud zodanig dat een duidelijke relatie aanwezig is tussen de leerdoelen, het niveau en de kenmerken van de individuele leerling en de inzet van verschillende methodieken en middelen.</p>
<p>Vakdidactisch bekwaam (4.4)</p>	<p>De aanstaande leerkracht kan zijn onderwijspraktijk baseren op kennis van verschillende leer- en onderwijstheorieën, vakdidactiek, (digitale) leermiddelen en kan het onderwijs evalueren en beoordelen.</p>
<p>Brede professionele basis (BPB4.9)</p>	<p>De aanstaande leerkracht toont verantwoordelijkheid voor zijn eigen ontwikkeling door te werken aan eigen leer- en ontwikkelingsdoelen gebaseerd op de eigen ontwikkelbehoefte en maakt hierbij gebruik van reflectief leren (collega's/ mede-cursisten /opleidingsdocenten/ andere professionals).</p>

Vak	Literatuur	Facultatief	Verplicht
Handschrift	Overvelde, A en Nijhuis- van der Sanden, R. (2019). <i>Aan de slag met handschriftonderwijs</i> . Amsterdam: Boom.		X
	Klaassen, B. <i>Portfolio schrijven</i> . (Aan te schaffen op de IPABO via de docent Handschriftonderwijs. Het portfolio kost €10,-)		X

Verantwoording studielast	
Contacturen per werkvorm	11
Zelfstudie	15
Toetsing	2

Toetsing handschrift

In periode 6 levert de aanstaande leerkracht een portfolio en een video in waaruit blijkt dat onderstaande leerdoelen zijn behaald. Een format wordt van tevoren verstrekt.

BHE Voorwaardelijke criteria	
<ul style="list-style-type: none"> Het verslag voldoet aan de eisen zoals geformuleerd in het taalbeleid van Hogeschool IPABO. De aanstaande leerkracht vertoont bij alle studieonderdelen een actieve, constructieve en collegiale rol. De aanstaande leerkracht laat zien dat hij voor het vakgebied de werkplekleren-activiteiten heeft uitgevoerd. 	
Leerdoelen	
Vakinhoudelijk bekwaam (4.1)	De aanstaande leerkracht kent het kerndoel van handschrift en de verschillende fasen van het schrijfonderwijs op de basisschool.
Vakinhoudelijk bekwaam (4.1)	De aanstaande leerkracht is in staat om feedback te geven op de handschriften van één collega uit de opleiding, en drie kinderen uit de eigen onderwijspraktijk, waarbij de schriftcriteria worden gehanteerd.
Vakdidactisch bekwaam (4.3)	De aanstaande leerkracht is in staat om kinderen een letter aan te leren of een letter te remediëren volgens de methode die gebruikt wordt op de school.
Vakdidactisch bekwaam (4.4)	De aanstaande leerkracht toont aan dat hij/ zij een creatieve handschriftles of les schriftgeschiedenis kan aanbieden in de onder-, midden- of bovenbouw.
Brede professionele basis (BPB 4.9)	De aanstaande leerkracht toont aan dat hij/ zij het lerarenhandschrift beheerst in zowel verbonden als onverbonden schrift, op zowel (digi)bord als papier.

BEOORDELINGSCRITERIA

De mate waarin de geformuleerde leerdoelen behaald zijn, wordt beoordeeld als:

- Onvoldoende (0 punten)
- Voldoende (1 punt) of
- Hoogwaardig (2 punten)*

<p>Voldoende (1 punt)</p>	<p>De aanstaande leerkracht behaalt het geformuleerde leerdoel op voldoende niveau. Dat kan op de volgende manieren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De aanstaande leerkracht onderbouwt en maakt op een navolgbare wijze inzichtelijk dat het leerdoel is behaald; <ul style="list-style-type: none"> - waarbij de aanstaande leerkracht op hoofdlijnen juist redeneert; - en de aanstaande leerkracht hoofd- en bijzaken in zijn verhaal kan onderscheiden. • De aanstaande leerkracht betreft in de uitwerking van zijn opdracht alle geformuleerde aspecten in het leerdoel; <ul style="list-style-type: none"> - het werk van de aanstaande leerkracht is op herkenbare wijze uitgewerkt. • De aanstaande leerkracht betreft op de juiste wijze bronnen om te verantwoorden dat het leerdoel is behaald; <ul style="list-style-type: none"> - de aanstaande leerkracht laat zien dat hij de literatuur beheerst; - de aanstaande leerkracht laat zien dat hij de theorie aan praktijksituaties kan koppelen. • De aanstaande leerkracht reflecteert op een systematische wijze op zijn handelen op basis van de leerdoelen; <ul style="list-style-type: none"> - de aanstaande leerkracht maakt gebruik van elementen uit een reflectiemethode; - de aanstaande leerkracht gebruikt feedback ten behoeve van zijn ontwikkeling tot leerkracht.
<p>Hoogwaardig (2 punten)</p>	<p>De aanstaande leerkracht behaalt het geformuleerde leerdoel op hoogwaardig niveau. Dat kan op de volgende manieren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De aanstaande leerkracht onderbouwt en maakt op een navolgbare wijze inzichtelijk dat het leerdoel is behaald; <ul style="list-style-type: none"> - waarbij de redeneringen van de aanstaande leerkracht volledig en uitputtend zijn; - en waarbij de aanstaande leerkracht bij de kern van het verhaal blijft en relevante informatie geeft (scherp en to the point). • De aanstaande leerkracht betreft in de uitwerking van zijn opdracht alle geformuleerde aspecten in het leerdoel; <ul style="list-style-type: none"> - de aanstaande leerkracht is hierbij inhoudelijk creatief, origineel en/of innovatief. • De aanstaande leerkracht betreft op de juiste wijze bronnen om te verantwoorden dat het leerdoel is behaald; <ul style="list-style-type: none"> - de aanstaande leerkracht betreft in de uitwerking van de opdracht hoogwaardige literatuur; - de aanstaande leerkracht gaat kritisch om met (theoretische) bronnen. • De aanstaande leerkracht reflecteert op een systematische wijze op zijn handelen op basis van de leerdoelen; <ul style="list-style-type: none"> - de aanstaande leerkracht koppelt zijn handelen aan een dieper leren (reflectie op dieper niveau); - de aanstaande leerkracht zoekt actief naar feedback en analyseert daarmee zijn ontwikkeling tot leerkracht.

Bijlagen

Bijlage 1: Landelijke bekwaamheidseisen

Bekwaamheidseisen Hogeschool IPABO

Deze bekwaamheidseisen zijn gebaseerd op de landelijke bekwaamheidseisen (Bussemaker, 2017). Deze geven toetsbare eisen voor het vak leraar basisonderwijs en geven de (minimale) bekwaamheid weer waar aanstaande leerkrachten aan het eind van de opleiding over dienen te beschikken.

In de onderstaande tabel is aangegeven aan welke eisen er aan het eind van het betreffende jaar moeten zijn voldaan. In sommige gevallen betreft dit voor verschillende jaren dezelfde bekwaamheidseis.

Periode	Opleidingsbekwaam	Minorbekwaam	Werkplekbekwaam	Startbekwaam
VAKINHOUELIJK BEKWAAM (VI)				
1	VI 1.1 De aanstaande leerkracht beheerst van alle leergebieden de leerstof van de aangeboden leeractiviteiten.	VI 2.1 De aanstaande leerkracht staat boven de leerstof van de leeractiviteiten, is gericht op het behalen van de kerndoelen van het primair onderwijs en kent de theoretische achtergronden daarvan.	VI 3.1 De aanstaande leerkracht staat boven de leerstof van de leeractiviteiten, is gericht op het behalen van de kerndoelen en de referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen van het primair onderwijs, en kent de theoretische achtergronden daarvan.	VI 4.1 De aanstaande leerkracht staat boven de leerstof van het basisonderwijs, is gericht op het behalen van de kerndoelen en de referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen van het primair onderwijs, kent de theoretische achtergronden daarvan, en houdt zijn vakkennis- en kunde actueel.
2	VI 1.2 De aanstaande leerkracht kan de leerstof samenstellen, kiezen of bewerken op dusdanige wijze dat de leerlingen die kunnen leren en kunnen begrijpen wat de relevantie van de leerstof is voor het dagelijks leven.	VI 2.2 De aanstaande leerkracht gebruikt kennis van leerlijnen om de leerstof in samenhang samen te stellen, te kiezen of te bewerken op zo'n wijze dat de leerlingen die kunnen leren en kunnen begrijpen wat de relevantie van de leerstof is voor het dagelijks leven.	VI 3.2 De aanstaande leerkracht overziet de opbouw van het curriculum en de doorlopende leerlijnen en kan de leerstof in samenhang samenstellen, kiezen of bewerken op zo'n wijze dat de leerlingen die kunnen leren en kunnen begrijpen wat de relevantie van de leerstof is voor het dagelijks leven.	VI 4.2 De aanstaande leerkracht overziet de opbouw van het curriculum en de doorlopende leerlijnen en kan de leerstof in samenhang samenstellen, kiezen of bewerken op zo'n wijze dat de leerlingen die kunnen leren en kunnen begrijpen wat de relevantie van de leerstof is voor het dagelijks leven en het vervolgonderwijs.

Periode	Opleidingsbekwaam	Minorbekwaam	Werkplekbekwaam	Startbekwaam
---------	-------------------	--------------	-----------------	--------------

VAKDIDACTISCH BEKWAAM (VB)				
3	<p>VD 1.3</p> <p>De aanstaande leerkracht stelt leerdoelen bij de vakinhoud en kan deze afstemmen op het niveau en de kenmerken van de doelgroep.</p>	<p>VD 2.3</p> <p>De aanstaande leerkracht vertaalt de vakinhoud zodanig dat een duidelijke relatie aanwezig is tussen de leerdoelen, het niveau en de kenmerken van zijn leerlingen, en de inzet van verschillende methodieken en middelen.</p>	<p>VD 3.3</p> <p>De aanstaande leerkracht vertaalt de vakinhoud zodanig dat een duidelijke relatie aanwezig is tussen de leerdoelen, het niveau en de kenmerken van zijn leerlingen, en de inzet van verschillende methodieken en middelen.</p>	<p>VD 4.3</p> <p>De aanstaande leerkracht vertaalt de vakinhoud zodanig dat een duidelijke relatie aanwezig is tussen de leerdoelen, het niveau en de kenmerken van de individuele leerling en de inzet van verschillende methodieken en middelen.</p>
4	<p>VD 1.4</p> <p>De aanstaande leerkracht herkent verschillende leer- en onderwijstheorieën, vakdidactische werkvormen en (digitale) leermiddelen.</p>	<p>VD 2.4</p> <p>De aanstaande leerkracht kan samenhangende leeractiviteiten koppelen aan kennis van verschillende leer- en onderwijstheorieën, vakdidactiek, (digitale) leermiddelen en kan het onderwijs evalueren en beoordelen.</p>	<p>VD 3.4</p> <p>De aanstaande leerkracht kan zijn onderwijspraktijk koppelen aan kennis van verschillende leer- en onderwijstheorieën, vakdidactiek, (digitale) leermiddelen en kan het onderwijs evalueren en beoordelen.</p>	<p>VD 4.4</p> <p>De aanstaande leerkracht kan zijn onderwijspraktijk baseren op kennis van verschillende leer- en onderwijstheorieën, vakdidactiek, (digitale) leermiddelen en kan het onderwijs evalueren en beoordelen.</p>
5	<p>VD 1.5</p> <p>De aanstaande leerkracht kan leeractiviteiten voorbereiden, uitvoeren en evalueren.</p>	<p>VD 2.5</p> <p>De aanstaande leerkracht kan samenhangende leeractiviteiten voorbereiden, uitvoeren en evalueren, gebruikt hierbij voortgangsinformatie en kan zijn didactische aanpak onderbouwen.</p>	<p>VD 3.5</p> <p>De aanstaande leerkracht kan onderwijs voorbereiden, uitvoeren en evalueren, op basis van voortgangsinformatie en kan zijn didactische aanpak analyseren en bijstellen.</p>	<p>VD 4.5</p> <p>De aanstaande leerkracht kan onderwijs voorbereiden, uitvoeren en evalueren op basis van voortgangsinformatie en kan zijn didactische aanpak en handelen analyseren, bijstellen en ontwikkelen.</p>

Periode	Opleidingsbekwaam	Minorbekwaam	Werkplekbekwaam	Startbekwaam
PEDAGOGISCH BEKWAAM (PB)				
6	<p>PB 1.6 De aanstaande leerkracht werkt tijdens de uitvoering van zijn leeractiviteiten aan een veilig ondersteunend en stimulerend leerklimaat.</p>	<p>PB 2.6 De aanstaande leerkracht kan, in afstemming met collega's, werken aan een veilig ondersteunend en stimulerend leerklimaat waarmee hij bijdraagt aan de ontwikkeling tot zelfstandige en verantwoordelijke volwassenen in de samenleving.</p>	<p>PB 3.6 De aanstaande leerkracht kan, in samenwerking met collega's en andere professionals, een veilig ondersteunend en stimulerend leerklimaat realiseren waarmee hij bijdraagt aan de ontwikkeling tot zelfstandige en verantwoordelijke volwassenen in de samenleving.</p>	<p>PB 4.6 De aanstaande leerkracht kan met een professionele, ontwikkelingsgerichte werkwijze en in samenwerking met collega's en andere professionals een veilig ondersteunend en stimulerend leerklimaat voor zijn leerlingen realiseren waarmee de aanstaande leerkracht bijdraagt aan de ontwikkeling tot zelfstandige en verantwoordelijke volwassenen in de samenleving.</p>
7	<p>PB 1.7 De aanstaande leerkracht herkent pedagogische theorieën en methodieken, ontwikkelingstheorieën passend bij de doelgroep.</p>	<p>PB 2.7 De aanstaande leerkracht kan zijn pedagogische handelen koppelen aan pedagogische theorieën en methodieken, ontwikkelings-theorieën en gedrags-wetenschappelijke theorieën.</p>	<p>PB 3.7 De aanstaande leerkracht kan zijn pedagogische handelen verantwoorden op basis van pedagogische theorieën en methodieken, ontwikkelingstheorieën en de gedragswetenschap-pelijke theorieën.</p>	<p>PB 4.7 De aanstaande leerkracht kan zijn pedagogische handelen verantwoorden op basis van pedagogische theorieën en methodieken, ontwikkelingstheorieën en de gedragswetenschappelijke theorieën.</p>

Periode	Opleidingsbekwaam	Minorbekwaam	Werkplekbekwaam	Startbekwaam
PEDAGOGISCH BEKWAAM (PB)				
8	<p>PB 1.8 De aanstaande leerkracht kan zijn pedagogische handelen afstemmen op de groep.</p>	<p>PB 2.8 De aanstaande leerkracht kan zijn pedagogische handelen afstemmen op de leerlingen en de groep en kan dit handelen afstemmen op en verantwoorden naar de leerlingen.</p>	<p>PB 3.8 De aanstaande leerkracht kan zijn pedagogische handelen afstemmen op de leerlingen en de groep en kan dit handelen afstemmen op en verantwoorden naar de leerlingen, ouders en anderen die vanuit hun professionele verantwoordelijkheid bij de leerlingen betrokken zijn.</p>	<p>PB 4.8 De aanstaande leerkracht kan zijn pedagogische handelen afstemmen op de individuele leerlingen en de groep en kan dit handelen afstemmen op en verantwoorden naar de leerlingen, ouders en anderen die vanuit hun professionele verantwoordelijkheid bij de leerlingen betrokken zijn.</p>
BREDE PROFESSIONELE BASIS (BPB)				
9	<p>BPB 1.9 De aanstaande leerkracht werkt aan zijn eigen ontwikkeling door op basis van eigen leer- en ontwikkelingsdoelen gebaseerd op de eigen ontwikkelbehoefte en maakt hierbij gebruik van reflectief leren (mentor/coach, medecursisten/ opleidingsdocenten).</p>	<p>BPB 2.9 De aanstaande leerkracht toont verantwoordelijkheid voor zijn eigen ontwikkeling door te werken aan eigen leer- en ontwikkelingsdoelen gebaseerd op de eigen ontwikkelbehoefte en maakt hierbij gebruik van reflectief leren (mentor/coach, medecursisten/ opleidingsdocenten).</p>	<p>BPB 3.9 De aanstaande leerkracht toont verantwoordelijkheid voor zijn eigen ontwikkeling door te werken aan eigen leer- en ontwikkelingsdoelen gebaseerd op de eigen ontwikkelbehoefte en maakt hierbij gebruik van reflectief leren (mentor/coach, medecursisten/ opleidingsdocenten).</p>	<p>BPB 4.9 De aanstaande leerkracht toont verantwoordelijkheid voor zijn eigen ontwikkeling door te werken aan eigen leer- en ontwikkelingsdoelen gebaseerd op de eigen ontwikkelbehoefte en maakt hierbij gebruik van reflectief leren (collega's/ medecursisten/ opleidingsdocenten/ andere professionals).</p>

Periode	Opleidingsbekwaam	Minorbekwaam	Werkplekbekwaam	Startbekwaam
BREDE PROFESSIONELE BASIS (BPB)				
10	<p>BPB 1.10 De aanstaande leerkracht heeft een nieuwsgierige houding, stelt zichzelf vragen en zoekt naar antwoorden vanuit verschillende perspectieven.</p>	<p>BPB 2.10 De aanstaande leerkracht heeft een onderzoekende houding en verzamelt vanuit verschillende perspectieven gegevens en kan hier voorlopige conclusies aan verbinden.</p>	<p>BPB 3.10 De aanstaande leerkracht kan op systematische wijze, met geëigende methoden en vanuit verschillende perspectieven gegevens verzamelen en analyseren en kan hier conclusies aan verbinden.</p>	<p>BPB 4.10 De aanstaande leerkracht maakt flexibel gebruik van een onderzoeksproces: formuleert een beantwoordbare onderzoeksvraag en verzamelt systematisch, met geëigende methoden en vanuit verschillende perspectieven data om deze onderzoeksvraag te beantwoorden, hanteert passende methodes van analyse en kan daar conclusies aan verbinden.</p>
11	<p>BPB 1.11 De aanstaande leerkracht toont verantwoordelijkheid in communicatie en samenwerking.</p>	<p>BPB 2.11 De aanstaande leerkracht levert een actieve bijdrage aan de schoolontwikkeling op groepsniveau en toont verantwoordelijkheid in communicatie en samenwerking.</p>	<p>BPB 3.11 De aanstaande leerkracht levert een actieve bijdrage aan de schoolontwikkeling op zowel groeps- als schoolniveau en toont verantwoordelijkheid in communicatie en samenwerking.</p>	<p>BPB 4.11 De aanstaande leerkracht levert een actieve bijdrage aan de schoolontwikkeling op zowel groeps- als schoolniveau en toont verantwoordelijkheid in communicatie en samenwerking met zowel intern als extern betrokkenen van de werkplek.</p>

Nuttige adresgegevens

Website   www.ipabo.nl

Decanaat/vertrouwenspersonen

Amsterdam: Rob Moggré / José Riepstra
e-mail: r.moggre@ipabo.nl / j.riepstra@ipabo.nl

Alkmaar: Ans Koopman
e-mail: a.koopman@ipabo.nl

Examencommissie

e-mail: examencommissie@ipabo.nl

Teamleider: Sonja Stuber
e-mail: s.stuber@ipabo.nl